

Journal, ofte beschryvinge vande Jerusalemsz reyse

<https://hdl.handle.net/1874/227268>

2

I O V R N A E L,

Ofte Beschryvinge vande

JERUSALEMSZ
R E Y S E.

Gedaen by ADRIAEN de VOS.

Met de Aenwysinge van de plaetsen,
by den selven met alle Neersticheyt
geannoteert ende aenge-
teyckent.

T O T D E L F,

Gedruckt by Aernold Bon, Boeck-verkooper woonende
op 't Mart-velt. Anno 1655.

JOHANNES

De Dichting

TERUSALIMS

REYER

van de

Historie der Dichting

by de Dichting

van de

1717

TOT DE

gedrukt by de Dichting

van de Dichting

Den Drucker tot den

LESE R.

Die Wonderhéén gaat soecken,
Noch verschuyt Curieuse Reysers Boecken;
In't Nederduyts Vertaalt,
En met haar noch door al die Landen dwaalt:

En *Christ' en Heydens Rijken*,
Nu met den Druck soo veyligh gaat bekijken,
Door Bosch en Bergen héén;
Op Klip en Strant, gedreven door de Zéén,

Daar meenichte van Zielen,
Verdroncken door het Bersten van haar Kielen,
Die dan ter nauwer noot,
Sat op een planck, ontworstelde de Doot:

Gelijck als de *Journalen*.
Le Blancq, en Pinto, Litgas, ons verhalen,
En meerder ongeval
Dat wy besien en blyven aan de Wal.

Na dien wy dan bevinden,
Liefhebbent Volck, die Reysen sonder Winden,
Daar 't Schip ist *Boeck-papier*,
En 't Paart, een *Stoel*, des avonts by het Vier,

Soo is my dan gegeven,
Een kleyn *Journal*, van Luyden die noch leven,
Wiens *Vaders* tweede Tocht,
Het Heyligh *Graf* 't *IERVSALEM* besocht.

Met al de Wonderheden,
Door 't Woest *Egypt*, en Out vervallen Steden,
Die *Hy* hier kort *Beschrift*,
Niet opgepronckt, doch efter waarheyt blijft.

Dies dunckt my wel geraden,
Soo'n Brave *Reys* te helpen inde bladen,
Op hoope of den *Druck*,
U aangenaam, my diende tot geluck.

Soo rijft de *VOS*, wiens Benen,
Nu afgeslooft, hier onder *Blauwe-stenen*,
En wacht de *Zalicheyt*,
Terwijl de *Paam*, zijn *Naam* alomme spreyt.

V. E. dienstwillige

Aernold Bon.

IOUR-

II

I O V R N A E L

Ofte beschryvinge

Vande Ierusalemfz Reyse,

Gedaen by *ADRIAEN VOS.*

At Jaer ons **H E E R E N** 1619.
na den **M**ieutwen styl / den derden dach
Carfms / ben ick upt den **Z**iel gebaren
met een **S**chip groot ontrent hondert
en veertich **L**asten / daer **S**chipper op
was **C**laes Gerritsz Spanjaert, upt den
Acherflood / gemonteert met thien **S**ter-
ken en 24 **M**annen / sijnde het **S**chip
genaemt de **H**OPE, ende sijn ontrent
smoogens ten acht uren in **Z**ee gekomen
byten de leste **C**onne / alwaer ons den
Loots-man verliet / ende met een deur-
gaenden **O**osten-Wint ontrent midder-
nacht gekomen inde **H**oofden.

Den 28. ende 29. hebben wy **E**ngelandt ten eynden gesept / ende sijn
gekomen inde **C**anceel.

Den 30. inde **S**paense **Z**ee.

Den lesten **D**ecember ontrent middernacht / een groot ontweder op-
gesaen / ende den wint ons tegen sijnde / sijn gelooopen na de **E**ngelse **C**ust.

Anno 1620. den 1. January.

Det weder vermeerende / ende dooz groote **M**ist geen gesicht hebben-
de / ende na gissinge niet wijt van 't **L**andt waren / was perijckel van
Schip en goet te verliesen / en ons leven te behouden / 't welck ons het
lachen beletteden. Ende alsoo wy niet weynich water overgenomen
hadden / en de loch of soch gatet met zant bande ballast herstopt wa-
ren / dat wy de **D**omp niet konden gebuycken / was goeden raet deur.
Den

Den 2. Januarij het ontweder een wepnich cefferende / ende mitſ het aenhouden bande Miſt geen geſicht hebbende om het Lant aen te doen / doch de wint wat ruynde / hebben de Boots-geſellen onder den ballaſt met grooten arbejt de Soch-gaten klaer gemaecht / ende een nieuwe Pomp om het water te loſſen / gereet hebbende / ende wederom alleſ klaer weſende onſen courſ met redelijcke wint verbolcht.

Den 3. Januarij den wint contrarie / inſgelijcx den 4. dito hebben het op de Ly gehouden.

Op den 5. Januarij weſende dize Coningen abont ſijn by ons in Zee gekomen tlien groore Hamborchſe Schepen / willendena Lillebon. Ende alsoo onſe Maet den boozgaende nacht van ons verſteken was / hebben wy hem verbejt / ende is den ſelven op den middach by ons gekomen / met noch een ander Schip naer de Straet willende.

Den 6. Januarij ſijn wy wepnich gebozvert door contrarie wint.

Op den 7. dito (Godt Lof) een goeden wint upt den Nooxt-Weſten / ende goet weer gekregen hebbende / ſijn by ons in Zee getelt 20. Zep^{ten} / ende op den abont den wint contrarie zijnde / wepnich gebozvert tot den 12. dito toe.

Op den 12. Januarij een goeden Zuyt-Ooſten-Wint ende goet weer hebbende / ſijn dien dach luſtich booztgegaen / ende den 13. mitſ contrarie wint wepnich gebozvert.

Op den 14. ende 15. den wint goet ſijnde / upt den Nooxt-Weſten / hebben de hoochte gekregen bande Caep-Vincenc.

Op den 16. dito hebben wy het Lant geſien bande Spaenſe-Cuſt.

Op den 17. gekomen ontrent middach inde Straet Gibraltar. zijn aldaer aen Lant gegaen / doch 'tſabonts weder aen Boozt gekomen.

Op den 18. dito de wint goet / met noch twee andere Schepen die na Genua wilden / vergeſchapt zijnde / met een boozgaende Weſt-en-Zuyt-Weſten Wint upt de Baye 't Sepl gegaen / ende den 19. gepaſſeert Caep de Gat.

Op den 20. Januarij zijn wy gekomen by Capo de Pale.

Den 21. dito hebben wy mitſ het hart wayen upt den Weſten / (ende den grooten booztganch) ontrent den middach geſien een Schip met Schoz

Schoberseplen / by den wint loopende / welck na ons toequam. Ende alsoo wy vermoeyden dattet een Man upt der Zee was / het welck inder daer bleek. Zoo heeft onsen Constapel alles klaer gemaeckt / ende in ordze gestelt / om te slaen / ende onsen Schipper liet na ont gebuyck de Orangie Blagge achter de Compangie wapen / doch den schelm toonde geen teycken / vooz en aleer hy ons konde beschieten / doen sagen wy dat hy een roode Blagge ('t welck de Bloet-blagge genoemt wort) achter de Compangie hadde / en onsen Schipper als een Cozagteus Man de Boors-gezellen moet gebende / dede het selve van gelijcken / ende sloegen raet / watmen doen soude / alsoo hy kloecker in 't zeplen was als wy / of wy hem wilden inwachten dan niet / het welke by ons niet wierde goetgebonden / maer besloten / den selven te ontseplen / soo langh wy mochten. Ende alsoo onsen vooz's Schipper het Bzamssepl liet vallen / soo dede hy van gelijcken / daer na weder ophalende / hy dede het selve mede / ende het Bzamssepl wederom by onsen Schipper nederge laten woerdende / wende hy aldoen zijn Schip / ende schoot dyle schoten na ons / maer raecte niet / halende de Bloet-blagge weder in en verliet ons / behoudende onsen cours / maer vreesden dat hy eenige van sijn Compangie socht / doch vernamen geen Schepen meer. (Godt danck) waren van hem verlost.

Op den 22. dito den wint goet zijnde / ende mits den grooten storm / hebben den geheelen dach met een zepl gesepl.

Den 23. dito mits den goeden wint / hebben wy de lenchte van Sardinynen gekregen / ende ontrent den avont gesien het Eylant van Gallere, leggende aende Turckse zyde.

Den 24. dito / mits den soberen wint upt den Zuiden ende Zuyt-Oosten / hebben het Eylant (gelegen aen het West-eynde van Cicilien) genaemt Maretino, in 't gesicht gekregen.

Op den 25. dito / hebben wy het Eylant van Cicilien gesien / ten welcken zyde / ons den wint begonde te contrarieren.

Den 26. dito / mits contrarie wint den heelen dach laverende / sijn des avonts ontrent een Italiaensche Mijle van 't vooz's Eylant van Baye Trapana gekomen. Ende alsoo wy de Baye niet en konden beseplen / wierpen het anchor in Zee / leggende op ses vademen diep / daer toe buyt gront ende quade reede hebbende / soo sach het in die nacht / mits den swaren bliken ende donder / ende het lanckamer-hant ryfen van wint / daer by wat suet upt.

Den 27. dito / meenden wy ons ancker te lichten / om inde Baye te loopen het welke by na aen voort was / doch het ontsijpen ons / mosten het wederom bodt geben / ende by ongeluck onder een steen-rots vast raeckende / doch onse Schipper het woode verlatende / mosten daer byghen leggen / verhopende beter weder / ende goede Fortupne / alle t gene ons Godt verleenen wilde.

Op den 28. dito / brach het Couw van het ancker te stucken / doch onsen Schipper voor sulcx bysende / ende hem / nits sijne Doorzichtichopt daer op versien hebbende / heeft het plecht ancker uptgeloozen / doch (Godt Lof) dattet in sulcken onmeder vartede / wy hadden anders altemael verlozen geweest / ende na mijn optinte niemant daer of soude gekomen hebben / alsoo wy wiffchen drie klepne Eplanden lagen / en in den nacht weynich gesicht hadden / doch die alles Almachtich is heeft het versien. Ontrent den middach begost het ontweder te nanderen / ende de Zee langhsamer hant te slechten / oock hadde de Mast al gekerft geweest / ten ware de Schipper niet gebzeest hadde / van op die plaats geen anderen te senden hebben konnen bekomen / is t selve daerom gelaten.

Op den 29. dito / het ontweder ober stinde / ontrent de middach met de Boot aen Lant gebaren / ende inde Baye komende / bonden aldaer thien Schepen / waer onder twee Hollanders waren / met namen Willem Gerritsz Bontekoe ende Dirck Cornelisz van Amsterdam, de welke inde Baye genoech te doen hadden / om hare Schepen te salveren / alwaer den eenen van sijn ancker gereden was / heeft het selve wederom bekomen / ende alsoo dese ons sagen in sulcken noot / hebben voor ons geboden / ende sijn met ons aen Lant gebaren / ende gebzacht inde Stad Trapana, in een goede Verberch / alwaer wy de swaricheyt met een goeden bronck Wijnz van ons hert spoelden / ende gebleven tot den eersten Februario.

De gelegentheyt van Trapana na de tijt ick aldaer geweest hebbe / oock kunnen sien ende mercken / is dese : Alhier woonen veel Cozaelhereders / het Cozael wort ontrent dese Stadt op byleggende Eplanden gebonden / wassende aen Doomen inde gront van de Zee / waer van de taczkens afgesaecht / daer na gevilt / gepoeyft / ende aen klepne schoertgens geregen worden / welke hier tamelyck goede koop sijn / ende niet herbalst worden ; alhier is oock een groots manichte van Meloenen / Citroenen / en Ozaengnen Appelen / alwaer ick om een klepnel gelt een geheele want vol hocht / het heeft hier mede veel Supcher / den vranck is oock wel te bekomen / want ick hebbe een waetge van de beste Wijn

Wijn houdende ontrent xij. Rotterdamse stoop / gekoft om een Krael van achten / doende in Nederlandt 48. supbers / belangende het Coorn ende Zout / is alhier mede om een klepne prijs te bekomen / het welke in verscheyde Landen berboert wort. De Berckens sijn oock in groote abundantie / maer dooz het speck goede koop is / d' selve sijn altemael peck swart / alhier is oock veel Gheestelijckheyt / ende menichte van Cloosters ende schoone Kercken / namentlijk een half upze gaens buyten de Stadt / is een Kerck genaemt Madona de Trapana. alwaer men seft groote ende verscheyde Miraculen geschiet te zyn / ende de teykenen vande Kerck vol van hangen / het welke dzollich om sien is / de Religieusen van dit Clooster sijn Carmeliten / ende een vande Broeders heeft mijn het geheele Clooster dooz gelept / ende na dat ick her alles besien hadde / heeft den selven mijn gebzacht inde Capelle / alwaer het beelt van onse Liebe Vrouw bewaert wort / het welke gemaeckt was vult mit Albastert / seer net ende konstich gehouwen / alwaer oock rontsom kostelijcke Lampen hingen / sijnde van silber ende gont gemaeckt / het Alwaer met Wieroorp-baten / ende andere Ornamenten sijnde mede van gont ende silber / verciert : Hebbende noyt dooz desen sulx niet veel of weynich dier gelijcke gesien / ende na dat ick dit hoben ende beneden wel doozsien hadde / heeft den Broeder ons gebzacht in sijn Celle / alwaer hy ons een Collation boorsteide / het welck mijn behaechde / ende hebbe mijn afschept vanden selven genomen.

Van daer gaende / heeft mijn Leptsman mijn gelept in't Clooster der Capuspen / staende buyten de Stadt / zijnde een quaertier upze daer van daen / alwaer mijn alle de Religieusen alle huutschap deden des welck Clooster het seer net ende curteus was. Insgelijck hadden dese Broeders een schoonen Hof vol alderley krupden / dienende tot hare onderhoudinghe / in welcken Hof veel Tadel-boomen stonden / oock Orangien / Lemoenen / en Citroen-boomen / daer in oock twee gemetselde schoone Water-backen / alwaer verscheyde soorten van Dissen in waren / ende als ick hoben op haer Camer gelept wierde / hebbe aldaer gesien verscheyde Musquetten en ander geweer / dienende tot hare bescherminge tegen de Turcken / alsoe de selve haer dichtrods quamen besoecken / ende na dat wy het Clooster van binnen en van buyten wel doozsien hadde / hebben de gewelte Broeders ons gebzacht in haer Kamer / alwaer een Serbetge gesprept lach / daer op twee Witte-broden / met een exccellente Salade / hoozts Wijn ende Water na 's Lantsmanier / hebben een weynich metten anderen gecol' tioneert / het welke mijn wel gebiel / ende alsoe ick haer een Helms wilde geben / hebbe

't selve eerlijck gerefuseert / alsoosy geen gelt en begeerden / maer besochten op my / om daerhs daer aen boort te komen / om te sien of den Schipper haer een Hollantsche Klaes / ofte eenige andere Hollantsche Eetwaren wilde bereeren / het welcke ick affloech / alsoo ick maer een Passagier was / en op het Schip niet meer als een Passant hadde te commanderen.

Op den eersten February sijn wy van Trapano 't zepl gegaen / ende aen een bande Eplandekens / ontrent twee mylen van daer gelegen / dien nacht op Ancker gelegen / niet noch een Hollants Schip / ende metten anderen aen Lant gebaren om ons wat te vermaecken. Op dit Eplant stonden drie Casteelen toebehoozende den Coninck van Spangien / alwaer wy na toe gingen / met ons nemende den Piloot van de Schipper / wesende een Spanglaert. Doch sijn wy mits de Berchachticheyt ende Woestijne van dit Eplant / van malkander gedooft / dooz dien de schippers hart aengingen / ende wy deselve niet volgen en konden / ben met een Boort-gesel wederom te rugge gelaert na onse boot / alwaer wy onse Schippers wachten / de welke ontrent den avont by ons quamen / bryngende met haer eenige Compnen die sy op het Casteel gekocht hadden / op welck Casteel de Schippers hadden geweest met den Piloot / maer de Marroosen moesten daer byten blyven / ende wy sijn metten anderen aen boort gebaren / ende dien avont byzolyck geweest.

Op den 2. February sijn wy met eenen goeden Westen Wint 't zepl gegaen / ende hebben den 3. de hoochte van Malta en Caep de Passer ghegeen.

Op den 6. dito / hebben wy het Eplant van Candien gesien / leggende aen Dagboort / hebbende op die tyt wy weder / goeden wint ende lustige voortgaanch gehad.

Op den 9. dito / hebben wy des smoggens vzoech het Eplant Cipres ende het Lant van Carmanien gesien / ende alsoo den goeden wint failiserde / ende rot den 16. dito laterende ende by den wint zeplende / soo sijn wy gekomen in Alexandrette ofte anders Schanderona genaemt te behouden haben / alwaer wy het ancker inde gront lieten vallen / ende loften na out gebuyck / drie gotelingen. Donden mede ontrent twaelf Schepen / sijnde meest Franssen / als oock een Engels ende een Venetiaens Schip. De Factoors sijn terstont aen boort gekomen / lichtende drie byten / ende sonden d'selve na Aleppo, aen de Koopluyden / alsoer woonachtich / ick ben op den selven dito aen Lant gebaren / ende gaen Logeren tot een Fransman genaemt Myle Forte. Wozder sal ick vervolgende

gende beschryben de gelegentheynt van Alexandrette alias Schanderona genaemt / het welck is de uyterste plaets daer de Schepen komen / leggende op het eynde bande Straet, ofte Middellantsche-Zee.

Alexandrette is een open Vleck gelegen op de Zee / alwaer nauwelijck twintich hupsen sijn / behalven Dack-hupsen bande koop-luyden / aldaer staen oock eenige Hutten met Giet ofte strop gedeckt / in welke de Gyecken woonen / sijde ontrent vijftich in 't getal / alle de Waren die daer komen / worden met de Kamelen na Aleppo opgedragen / het welck ontrent vier dach reysens is. Alle dingh is hier goede koop / behalven de Wijn / men kocht alhier een Os om seben Scalen van achten / een vet Schaep om een stuck van achten. Bozder Cabzotten / hoenders / om een eiblle prijs. Ontrent dese plaets is veel Doffchagie / alwaer de Francken dagelijck ter Sacht gaen / hangende veel wilde Derckens ende ander wilt. Alhier ben tek gebleven tot den tweeden Martius / veel avontuers ende molestie bande Turcken gehad. Ende als men berrecht na Aleppo, soo moet ghy booz eerst booz u hooft betalen / heertien Scalen van achten / vier Scalen booz u Paert / ende ghy moet u versorgen booz kost en dranc / booz den tijt van vier dagen / oock u boozsen van Toeback / waer mede ghy de Turcken ende Gentsers / groote vrytschap doet / haer somtijts een stuckien gebende / na de gelegentheynt des tijts.

Den 2. Martij ontrent een uyr na de middach vertroocken / hebbende ober het geberchte een quaden wech gehad / sijn in een Doz alwaer de koop-luyden vernachten / dien nacht gelogeert / ende aldaer quajfick geaccommodeert / alwaer onsen arm het Doz-kussen was / doch moesten ons behelpen soo wy best konden.

Den 3. Martij sijn wy metten dageraet vertroocken / ende een moeyelijcken wech gehad / sijn des avonts in een gehucht nedergelept / alwaer drie ofte vier herballen hupsen stonden / daer Moozen in woonden / moesten ons wederom als den doozgaenden nacht behelpen / doch hebben hey ende strop bekomen / daer op wy ons Leger maecten. Het was oock op dien dach heel kout / het welck ons het sweeten belette.

Den 4. dito / metten dageraet vertroocken / den geheelen dach goeden wech gehad / ende uyttermaten schoone Lantsdonwen gepasseert / ende verschepte Steden ende Casteelen gesien / zijnde altemael geruineert ende onbewoont / oock het Lant ledich ende ongeboort / het welck verdrietich om sien was / weynich volck opten wech siende / van alleen eenige slaven hoedende de Seyten / sijnde in die Contrepen in groote menichten /

nichten/ als oock de Schapen in groote abundantie. Alhier sijn Scha-
pen de welke stercken hebben in mantere van een blaes / sommige van
dien wel negen ofte thien pont wegende / ende in Pastepen gebzupcks
worden / alsoo het onnatuurlyck bleys is / zynde van couleur als Wille-
booyt / gelijck ick her menichmael booz Pastep-winkels gesien hebbe;
het Schape-bleys is alhier soo goet niet als op andere plaatsen. Ende
sijn 'Isabonts gelogert geweest op een Camp.

Op den 5. dito smorggens verrocken / oock heel abontuers met mijn
Paers op den wech gehadt / alsoo het booz het ont moeten van Merrie-
Paerden / loopende onder deselbe / mijn van boben loften / ende van dien
dach tweemaal Zant-rupter maecte / tek most alrjt booz ofte achter
Hyden / vermits mijn Paer booz het genaecken van andere Paerden /
niet en dede dan byten en snypen / oock hadde het een byeck van een
Fzansman een stucken gebeten ende gescheurt / welcke hem qualijck
hielt ende wilde mijn dat doen betalen / waer ober de andere met hem
spotteden / en wisten ons van Lacchen niet te onthouden / vzengende
boozs den gheelen dach boertelijck ober / ende alsoo den about begon-
de te naderen / meenende in een secker Doyp te gaen Logeren. Soo en
honden wy aldaer geen Logijs krijgen / maer wel in een secker hup /
welckers deur toegemetselt was / waer booz een Turck quam / heb-
bende een Zeeck-hamer inde hant / omme de steenen om verre te wo-
pen. Doch de Fzancen presumeerden dat het een Pypson was / wilden
daer niet Logeren / maer reden wat bozder in een ander Doyp / alwaer
wy Logement kregen / ende werden redelijck geaccommodeert.

Op den 6. dito / sijn wy des morggens van daer verrocken / ende ont-
trons ten thien uppen gekomen inde Wyt-vermaerde Kooop-stad Aleppo,
alwaer ick Logeerde ten hupse van een Jan Michelsz Boogaert / ge-
bozen tot Velss in Hollant / die mijn alle vyantschap dede des mogelijck
zijnde.

Belangende de Stadt Aleppo, deselbe is een vermaerde ende treffes-
lijke Kooop-stad / zijnde de hooft-stad van Cieryen. Alhier is een groo-
te Negotie / ende geschiet een groote Kooophandel / soo van Italiaense /
Fzancen / Engelsen / Doochdupsen / als Nederlanders / van hier komen
alderhande waren van Drogisterpen / Cattoenen / Zude / Gzof-gzep-
nen / ende alderleye Besteenten / het sp Diamanten / Robynen / Turc-
quoufen / Casspen / Deerlen / Agaten / Coznellinen / ende alles wat de
Zuwesten aengaet / alsoo de gete die sulcx verstaet / daer wel aen ver die-
nen kan. De meeste van dese Waren komen upt Perlien, Indien, Arabien,
Inselijck van 't roode Meyr / de welke met de Kamelen aldaer ge-
bracht

bzacht worden. Om eygentlyck de groote van dese Stad te beschryven/
 hebbe geen memoire daer na gebzacht / alle dingen was tamelyck goe-
 de koop / behalven de Wyu. De Stadt is wel gebouwt / hebbende veel
 schoone Kercken / Ende ten selven tyde als ick daer quam / reysde de
 Carrewaen na Jerufalem alwaer van veel volck by een vergadert / na-
 mentlyck Armenyen, Griecten, ende andere Patten van Chyfteuen /
 desgelijck haeren Bisschop ofte Patriarch reysst oock mede / welke passert
 op de hoochtijt van Paesschen tot Ierufalem te wesen / dit geschiet Jaer-
 lijck / ende reysen de selve uyt devotie / gelijck ick hier na hzeeder berkla-
 ringe sal doen / hier reysen oock veel Turcken / welke om hare affa-
 ren te verrichten hier ende daer wesen moeten / ende om bersekert te we-
 sen bande Arabynen ende andere Goovers / hoegeden haer onder den
 Carrewaen. Oock als ick tot Aleppo quam / vont ick daer goede Com-
 pangnie / namentlyck drie Nederlanders / mede willende na Ierufalem
 waer in ick seer berbligt was / met namen St. Frederick Arienfz West-
 phalinck van Enchupsen / een Minnebroer van Antwerpen / Pater Ni-
 colaes komende van Constantinopelen / ende Dirck Thonifz van Mac-
 ten, van Wjck te Deursteede / zijnde een Schoen-maker van sijn Am-
 bacht / waer onder noch hier Francospen in onse Compangnie waren /
 welke daer na noch Ridderfz van Jerufalem werden / het welck op een
 ander hzeeder berklaert sal worden / ende eermen hier van daen reysst /
 moerten met d'onkosten bande Carrewaen / welke Mokere genaemt
 worden / accorderen? Het welcke mijn 40. Realen van achten gekost
 heeft / pder Reael doende acht-en-beertich stupbers. Door welke pen-
 ningen sy een Paert moeten versorgen / ende voozts alle Caffayren
 ende Coilen betalen / die ghy op den wech schuldich zijt / ende men be-
 hoeft nergens vooz te sorgen / dan alleen vooz u Probande / als hier na
 sal volgen. Oock eysschen sy haer bedonghen gelt eermen uyt Aleppo
 trecht / doch men geeft haer Ordinaris de helft / de reste septmen haer
 toe / als sy u binnen Ierufalem gebzocht hebben / doch deden ons ten
 vollen betalen wel acht dagen te vozen / ende maecten hoben dien een
 Aberpe / ende mosten pder noch drie Realen van achten betalen / als wy
 haer beloofte hadden / vermits sy seydten in Damasco hoben ons ordina-
 ris Janitfer een ander te moeten nemen / doch alsoo het maer ghyterpe
 was / mosten patientie hebben. Ende eermen vertrecht moerten hem
 bersten van spjss en dzanck / vooz den tyt van twaelf dagen / alsoo op
 den wech wepnich te bekomen is. Men koopt ledere Sackgens daer
 men den Wyu in doet / welke Bonaty genoemt worden. Ende alsoo
 het inde Vasten is / neemt men Beschuyt / Rospen / gesoute Dis / ende
 een Hollantsche Kaes / wanneer die te bekomen zijn. Doch ons wiert
 een Kaes bereert van een Hollants Coopman. Op den wech bekome-
 men

men somtijts Eperen ende ander verbersingh. Men moet hem oock versien eertmen vercrecht / met een Tent / dienende des daechs booz de hitte bande Sonne / ende des snachts booz de koude / ende oock om booz den Regen bezijt te sijn / andersints lighmen op den wech groot ongemack. Oock moerten hem kleden by na op de Turcysse manier / gelyck al onse Compangnle dede.

Op den 17. Martij zijn wy ontrent een uyze na den middach met de Nederlanders ende Francoysche Compagnie verbrocken / ende des abonts neder gelept op een plaets in een Camp / genaemt Cantoman. alwaer ons Bendebous was / vergaderden den gehelen Trop by malhanderen / zijnde drie Mylen van Aleppo. Ende alsoo wy verschepte plaetsen of Campen ter neder geslagen zijn. Soo sal den Leser verstaen dat een Camp soo veel als een Casteel ofte sterckte te seggen is / ende dat wy na gissinge het Volck oversagen / waren ontrent drie duysent Personen soo te Doet als te Paerde / mit gaders veel Vrouwen / waer onder de meeste op Ezels reden / ende eenige te Doet gingen / wesende Christenen.

Op den 18. Dito zijn wy twee uyzen booz den middach verbrocken / ende gepasseert een Stedeken genaemt Narra, ende ontrent twee uyzen naer den middach neder gelept op een plaets genaemt Cancion. de gene die te Doet gingen moeten booz upt. Ende als eenige die niet wel en waren volgen konden / moesten die te paert waren / haer inwachten / om bande Groovers Arabiners niet beschadicht te worden.

Op den 19. Dito / ontrent middernacht verbrocken / ende een uyze na den middach neder gelept in een plat Velt / daer goede Weyde was booz de Paerden.

Op den 20. Dito / een uyze na middernacht verbrocken / zijn ontrent den abont gekomen in Aman, ende zijn een weynich boven de Stadt op een hoochte neder gelept / het is een Camelijcke Stadt / maer meestendeel verballen ende geruineert / hebben aldaer twee dagen stil gelegen.

Den 23. dito / een uyze booz den dach verbrocken / ende des abonts neder gelept op een plat Velt.

Op den 24. dito ontrent middernacht verbrocken / ende een uyze booz den middach gekomen in een Stadt genaemt Ems, zijnde een Hooftstadt inden Lande Hus, doch camelijck groot / maer meestendeel verballen / hebbende een sterck Casteel ende Bestinge / dewelcke seer Antieeq ende drollich gebout zijn. Het schijnt dat ontrent dese plaets wel eertijts veel

beel Geozlocht geweest is / onder welke Stadt wy ons Leger hebben
 gemaect / ende inde selve Stad gezien vier- en- dertich groote ende scho-
 ne Pillaren van Marmer ende Jaspis / desgelijcx overwulft / het welke
 bedensdaechs dient booz een Turcx Musquet / ende na ons Dordeel / wel
 eerrijcs de helft van een schoone Kerck geweest is / ende van Christenen
 gebout / zijnde apparentelijck aen de ander zyde gelijck getal van Pila-
 ren geweest / wy wierden ter zyden vande Kerck gebracht / alwaer wy
 met licht mosten ingaen / ende onse Schoenen uyt trecken / komende
 in een kleyn Capelleken / alwaer wel eer scheen een Altaer gestaen te
 hebben / wierden ons (soomen seyt) gewesen het bloet vanden Propheet
 Zacharias / welke tusschen den Tempel ende den Altaer gedoot wier-
 de ; Een quartier-uyt gaens buyten de boornoemde Stadt / staet een
 Sepulture / men seyt dat den Propheet Job / daer begraven is / som-
 mige seggen Caius Caesar / welke vierkant ende twee Solderich hoog
 is / in manier van een Pyramide / doch is veel verballen.

Den 25. dito ontrent middernacht verrocken / ende na den middach
 in een Camp genaemt Assij neder gelept.

Op den 26. dito verrocken / ende een uyze na den middach neder ge-
 lept / in een Doorp genaemt Nebe.

Op den 27. dito des smorgens vzech metten dageraet verrocken /
 ende ons ontrent twee uyzen na den middach neder gelept in een schoo-
 ne ende seer uytneemende Camp genaemt Cotarpha , zijnde albaer goede
 gelegentheyf booz de Passanten. Alhier worden die gene welke het be-
 geren drie dagen in kost ende dzatck geboet / sonder daer booz yet te he-
 talen. Welcke Camp booz Cenijs Bassa gebout / ende in groote Wigent
 is / die dit inhomen tot een Memozje nagelaten heeft.

Op den 28. dito zijn wy ontrent middernacht verrocken in een schoo-
 ne Daleye / ende aldaer veel Stedekens ende Campen gezien / ende twee
 uyzen na den middach gekomen in Damasco , zijn met ons Leger buy-
 ten de Stadt neder gelept.

Damasco is een schoone ende groote Stad / rijck van alle sooyten van
 Duchten / Wateren ende Lantsdouwten / seer vermaeckelijck ende
 playfsterich om booz wandelen / inde selve Stadt zijn veel schoone Fon-
 tapnen ende overtreffelijcke Gebouwen van Tempels ; onse Compan-
 gnie hebben daer een Kelder onder de Aerde gezien / alwaer men seyt dat
 Ananias het Christelijck Geloof secretelijck gekeert soude hebben / men
 seyt doock dat de Turcken albaer tot twee reysen toe een Tozen hebben
 willen

willen Doutwen / om hare Ceremonien te willen doen / doch telckemalē om verre geballen / dat sy het selve niet en hebben kunnen volbrengen; Men de ander zyde van dese Kelder / heeft hoor desen een Gat gestaan / het welke nu toe gemetselt is / dooz welck gat Ananias onder de Aerde ginct in het Gyps van Juda / by Paulum / daer ontrent is oock de Fonteyne / in welke Paulus / na zyn bekerungh gedoopt is; Daer wort oock gewesen de plaetse ende het Gad / dooz welck hy in een Kozf ofte Mandē byten de Muer nedergelaten wierde / ende alsoo ick op dese plaets selver niet geweest ben / vermits het op die tijt mijn beurt was om de bagage ende Wozes te bewaren. Soo schrybe ick het gene van ons Compagnie hebbe hoorzen seggen / ben mede des anderen daechs met een Janitser ende noch eenige van ons Compagnie inde dooz verhaelde Stadt genaen / ende de selve wel dooz wandelt na dat dertijt konden lyden / meende mede alle dese hoorz plaetsen te dooz sien / doch mits absentie van den ordinaris Leytsman / ende niet tegenstaende het langh soecken na den selven / ben weder na ons Leger gekeert / sonder yet anders dan de gelegentheyt vande hoorz Stad gesien te hebben; Ontrent een Italiaense Wyl byten de Stad is de plaetse daer Elias hem hoorz Aesabel verberchde / ende veertigh dagen vande Sabens gespyst wierde / ende aldaer opten selven dach veel Sabens gesien worden / op welke plaetse oock een Capelle staet / waer in de Joden hare Ceremonien doen / ende ordinaris veel Lampen hangen / ende na dat ick de groote van Damasco gesien hebbe / is een upz int omgaen / ende gelegen in een schoone ende geneuchelycke Landdoutwen / aen d'ander zyde van de Stad is tamelijck hoogh geberchte / hoorz rontom hoogh Lant / het welck heel Drucht-rijck is / byten ende binnen de Stad staen veel hoven ende Boomgaerden. In welke Stad wy ons van alle noordrust versien hebben / die wy tot Ierufalem van doen hadden.

Op den 30. Martij broech verrocken / ontrent drie Mylen opten wech tusschen twee kleyne Berghen is de plaetse alwaer Paulus vant Paert gemozpen wierde / als hy van Damasco reysde om de Christenen te verbolgen / ende een Stem upt den Hemel hoorde / seggende Saule Saule, wat verbolcht ghy my. Sijn ontrent den Avont neder gelept in een Camp genaemt Warr-Sassa.

Den lesten Martij met den Dageraet verrocken / ende twee upzen na den middach in een Camp Conetta genaemt neder gelept.

Den eersten Apzel zijn wy smozgens ten negen upzen verrocken / ende des abonts neder geslagen aende Drucht van Jacob / aen de een zyde van

van dese Brugge is Arabien, ende aen d' ander zyde het Zant Galileen. Onder dese Brugge passeert de Jozdaen/deselve Brugge is treffelijck van Steen ende Ardbyn gemaeckt / de reden waerom dese Brugge alsoo ghe-naemt wort / is dese: als Jacob de Benedicte van zijn Vader Isaacq ontfangen hadde / hem op dese plaets zijn Broeder Esau ontmoetende. Wy hebben oock opten selven dach in een Woeras aende Arabische kant menichte ende ontallijcke Opebaers by den anderen gesien / desgelijcx quade Beberchten gepasseert / doch (Godt Lof) hoorde niet dat yemant beschadicht was / mosten de Paerden alleen laten gaen / ende by den Coom houden.

Op den 2. April zijn wy metten Sonnen opganck verrocken / ende aende middach gekomen aende Put Josefs, welke overwulft is / de meeste van onse Compagnie hebben upt deselve gedroncken. Men seyt de Put te zijn daer Joseph van zijn Broeders inghevozen van deselve daer weder uptgehaelt / ende aende Asmalien vercocht wierde / zijn des abonis te Caphernaum neder geslagen / legghende aende Tiberische of Galileische Zee / het welck heel verballen is / in welke Zee ick mijn gewasschen ende mijn voeten gerepucht hebbe / ick hebbe oock vande Wits die daer in gebangen was / gegeten / zijnde Warm / gelijk alhier in verschepde Rivieren gebangen wort / hebbe deselve op den Oeber vande Zee schoon-gemaeckt / gesoden / ende gegeten / als men in Holland de Post doet / vermits geb. eck van Boter ende van 't selve water gedroncken / dooz geb. eck van Wijn / zijnde soet / versh ende klaer water / niet tegenstaende wy wel om ander vranck wensten / doch mosten dooz die tijt patientie hebben.

Op den 3. April zijn wy metten dageraet verrocken / latende de Tiberische of de Galileische Zee aende sinckerhant van Betfaida mede ontrent de Tiberische Zee gelegen / doch geheel geruineert. Alhier is den Apostel Petrus geboren / ontrent Wplen is de plaets daer onsen Salichmaker soo veel Zielen spijden met vijf Garsten Brooden / ende twee vtskens. Alhier deden de Armentiers ende Gricken hare Pelgrims een vermaninge / gebuyckende hare Ceremonien. Eenighe van onse Compagnie zijn gereden na Tiberien, met haer nemende eenige Armentiers en Turcken / doch ick bleef by den Carrewaen / ende wy zijn des abonis neder geslagen onder den Berch Thabor, die van ons gereden waren na Tiberien zijn wederom daer by ons gekomen / ende ons de gelegentheyt van Tiberien verrocken / welke spijden meest geruineert ende verballen te zijn / gelijk als andere Steden daer ontrent.

Belangende den Berch Thabor deselve is hoog/ oock seer genoechelijck ende playfierich om te aenschouwen / uytmytende alle Berghen daer outrent / oock ronrom met eenparighe Doonen van hooghe heuvelen. Op desen Berch deden de Armenten ende Griecken hare Pelgrims een vermaen/ gebuyckende hare Ceremonien ende de Luyden hadden daer een sonderlinge devotie/ met schreyen haer gebedt tot Godt doende / desen Berch is oock niet wel te beklinnen insonderheyt vooz Oude-Tyden / die daer vele waren/ ten ware haer Godt versterckte / hoven op desen Berch hebben wel eer ghestaen dze Tabernakels van Christenen gebouwt / waer van huyden de Fondamenten ende Mueren staen / onse Compagnie hebben Stenen bande Mueren gepluckt ende mede genomen tot een gedachtenis. Op desen Berch heeft Onsen Heer hem getransfigereert/ latende Moses ende Elias daer verschynen/ alsoo dat Petrus seyde/ Heere het is hier goet te zyn / laet ons hier dze Tabernakels maecken/ U een/ Moses een ende Elias een / welke na derhande van de Christenen gemaecht zyn / maer van de Turcken ende Heydenen als Spanden van de Christenen gedystrueert.

Op den 4. April zyn wy metten dageraet vertrocken / latende aen de slucker-hant Cana Galilea ende Nazareth leggen/maer de Francosfen zyn daer na toe gereden/ met eenige Armentiers. Ende wy Duytsen bleven by den Carrewaen / alsoo het niet sonder groot verghel was het selve met so weynich volck te abontneren/ende wy zyn gepasseert Naim/ het welcke de plaetse is/ daer de Heer een eenige Doon van een Weduwe van de Doot verweckte / ende wy zyn des 'tsabonts neder gelept tot Ienijn, zynde de plaetse daer de Heer thien Melactsen genas / hebben aldaer een dach stil gelegen.

Op den 6. April zyn wy smoggens ten negen uppen van daer vertrocken ende een upze na den middach neder gelept in een plat Velt / maer op dien dach weynich gebozdet.

Op den 7. April zyn wy outrent dze uppen vooz den dach vertrocken/ ende outrent den middach gekomen te Sebastia, alwaer wy wt hangen vanden Berch gesien hebben seventhsen Pillaren van Marmer-steen / het schijnt wel eer een schoone Kerck met veel Capellen geweest / ende van Christenen gebouwt te zyn / daer is oock wel eer een schoon Clooster geweest/beneden dese Kerck staen eenige nedergaende Trappen onder de aerde / altoaermen met licht ingaet / ende komende in een oberwulde Kelder/ staende aldaer dze Altaren / men seyt aldaer begraven te leggen twee Propheten Eliseus ende Abdias. In dese Kerck staen veel Cruysen

Cruyssen inde Muer gehouden van Witten Albastaert / dewelcke dooz de Turcken en heydenen gelijck sy gewoonlijck doen / dooz hackelt ende dooz houden zyn / om datmen niet kennen soude dat het Cruyssen waren.

Nu belangende Sebastia, deselve is een seer vermaerde Stad geweest / maer is tegenwoordich heel ver vallen ende geruineert / hebbende veel treffelijcke gebouwen / gelijck aen de ruinen te sien is / aldaer woonen iezgenwoordich niet dan Arme Lyden / haer inde Speloncken onthoudende / ende met Schaep hoeden ende Lant-werck generende. Alhier begint het Lant van Samarien. Wy zyn des abonts neder gelept by ten de Stadt Napeloes eerstz Samarien gebeten / een half uyze gaens byten dese Stad staet een Water-pyt wel dertich bademen diep / men seyt dat deselve Pyt te zyn daer de Heer vant Drouwken van Samarien uyt te dzincken gegeven wierde / ende al onse Compangnie hebben daer uyt gedzoncken; Samarien leyt aen d'een zyde vant geberchte / aen d'ander zyde staet een Capelleken / alwaer Elias (soomen seyt) rustede / als by bluchte vooz Jesabel.

Op den 8. April zyn wy smorgens hzoech vertroocken / ende een uyze na den middach ghekomen te Melache men seyt dat Judas Iscariotch daer gebozen is / ende des abonts neder gelept tot Beyera, alwaer een verballen Chyristen-kerck staet / men seyt oock dat de Heer daer in geleert soude hebben / het welck na mijn opinte met discretie geloofst moet worden.

Op den 9. April zyn wy met den dageraet vertroocken / ende ontrent den middach gekomen bythen Ierusalem. Alwaer wy voor aende Poozt van onse Paerden mosten aegaen / bindende aldaer den Taelman van het Convent / die ons wellekome hterede / ende hzocht ons in het Minnebroers Convent genaemt St. Salvador, alwaer wy vanden President ende voozts van alle de Broeders hziendelijck wellekome gebeten wierden / doende ons alle hzienschap des mogelijck zynde / ende alsoo wy seer gewatereert waren dooz het langduyrich ende ongemackelijck reysen. Soo hebben deselve ons een goede Collation vooz gestelt / daer by goede excellentre Wijn / spoelende alle voozgaende swaricheyt van ons her / weynich denckende na het gene te bozen gepasseert was / ende na den Eren begaben wy ons tot rusten / ende ontrent den abont gelijckelijck inde kerck van't Klooster gegaen / alwaer een bande Broeders een Sermon in't Italsiens dede / het welcke ons altesamen dachtte niet seer geleerdelijck te zyn / nochtans niettemin devotelijck / want den Broeder in het

in het Prediken bestont te schreyen/ ende na zyn gedane Sermonen/ dede een bemaeking tot ons aller onderwijs / hoe wy ons in het Heyligh-
Lant dzagen souden. Ende daer na met malkanderen songen Te deum
Laudamus.

Den 10. dito na de middach deden de Minte-bzoers na out gebruik
de Ceremonien/ ende wieschen een booz een bande Pelgrims hare voe-
ten / in een groote kopere Becken/ het welck den President selver doet/
in welck water eenige groene krupden gedaen worden / ende in het was-
sen bande boozs Pelgrims staen al de Religieusen en singen / ende na
dat den eersten gewassen is / wort hem een brandende Was-keers inde
hant gegeven/ den Vicaris of President op zyn knien legghende naer
het dzoogen bande Doeten/ kust den Rechter-voet / ende daer na alle de
Religieusen doen het selve oock tot den lesten toe / ende eenieder Pel-
grim na dat hy gewassen is / wort hem als den eersten een brandende
Was-keers gegeven/ ende na het wassen van alle de Pelgrims / gaet-
men rontsom het Convent/ al singende / tot datmen inde Kerck komt /
alwaer dan een Sermonen gedaen wort / wat de Doet-wassing beduyt.

Den 11. Ditto zynde Palm-avond booz den middach / hebben alle de
Pelgrims na den dienst garen besoecken eenige Heilige plaetsen / die hier
na verhaelt sullen worden/also ick meermaels daer na geweest ben/ende
na den middach zyn wy ten Heylighen Graue ende op den Berch van
Calvarien gegaen. Ende op den 12. dito wesende Palm-sondach daer
weder wyt gekomen ende gekeert na ons Convent St. Saluator.

Den 12. April wesende Palm sondach na den middach/zyn al de Pel-
grims vergesellschaft met het meestendeel bande Religieusen na Bethaida
gelegen twee Italiaense Wylen buyten Ierusalem, zijnde de plaetse daer
de Heer op een Ezels quam gereden/wanneer de Scharen songen. Benedi-
ctus qui venit in nomine Domini. De Vicaris dede mede de booz ver-
haelde Ceremonien/ sittende op een Ezels / ende eenige van onse Con-
pangste stropden bloemen/ende leyden hare klederen op den wech/som-
mige namen Tacken bande hoornen/volgende hem al singende tot booz
de Poort van Ierusalem / alwaer ontrent die Poorte soo menichte van
Volck was / dat wy nauwelijcx dooz deselve kanden komen / welke
oock Christenen/ Armonien/ Gzichten/ Maroniten/ Gostren/ Abissy-
nen ende andere Natien waren / die ons tot ons boozs Clooster geley-
den/alwaer na het doen vanden Vesper/wederom vanden gemelten Be-
botaris een Sermonen gedaen wierde / dewelcke na dat hy begaef was
ons onderrechtde.

Op den 13. April zijn wy met den anderen na Bethlehem geryft/ fittende alle te famen op Ezels/ onfen wech dooz Judea nemende/ ende ontrent den middach gekomen inde Woefstyn daer St. Jan penitentie dede / alwaer een Fonteyne uyt den Berch fpringt/ daer wy ons neder fetteden ende middachmael hielden / want de Broeders hadden hoor ons allen ende middachmael genomen/ Rydende boozts ontrent twee Mylen/ zijn gekomen op die plaets daer St. Ian gebozen is / alwaer ontrent het huyf is daer de Moeder Gods haer Richte Elisabeth quam groeten. Een wepnich bozder is de Fonteyne daer Philippus den Enochus doopte / uyt welke Fonteyne wy als famen hebben gedroncken. Daer wierde ons op het Geberchte gewefen een verballen huyf/ alwaer men fept Si meon den rechtbeerdigen gewoont te hebben / die gemaeckt heeft den Psalm / Nunc dimitte Servum tuum Domine Ende boozts ryfende/ zijn gekomen aenden Berch Gion, alwaer den Coningh Salomon Gefalt is / mede zijn wy getweeft inde groote vanden Propheet Jeremias / ende inde Graben vande Koningen van Ifrael / moften inde selve met licht gaen/ eenige die de Couragie niet en hadden/ quamen daer niet in. Doozder onfen wech verholgende / zijn gekomen in een fchoone Daleys / waer in Wijn gaerden ftonden/ men fept dit de plaetse te zijn/ daer Josua ende Calep de Druyven haelden/ hzengende die by de kinderen Israels/ ende zijn 't fabonts met der Sonnen onderganch gekomen tot Bethlehem, alwaer wy vanden Gardejaen ende alle de andere Broeders hzundelijck ontfangen wierden/ ende vanden selven avont gaen befoerken de heylige plaetsen aldaer zijnde.

Bethlehem is de plaetse alwaer onfen Salichmaker gebozen/ ende inde Kribbe gelept is / alsoo daer geen plaetse hoor Hem inde herberchen was.

Inden eerften alfinen tot Bethlehem in het klooster komt/ gaetmen dooz een Kerck/ welke de Loffelijcke Coninginne Sancta Helena Moeder vanden eerften Chzisten-Keyfer Constantinus Magnus ghemaecht heeft/ zijnde wel een kostelijck stuck Werck geweest/ het welke niet wort onderhouden/ alle de Pilaren daer in staende/ zijn van Marmer-steen gemaecht/ ende de Mueren van Jaspis ende Marmer bekleet geweest / maer dooz de Turcken van daer gehaelt/ ende haren Tempel tot Jerusalem daer mede verclert/ int overwulffel staen verschepte Beelden / van Musaeck-Steentingelept/ maer verbaet op veel plaetsen / mits de nou reparatie. Van daer gaetmen dooz het klooster alwaer men komt inde Capelle genaemt Sancta Catharina, in welke Capelle drie Kintaren staen/ in deselbe doen de Pzesters dagelijck haer Misse / onderhoudende haer

Ozdinari's getyden/boven het hoorch Altaer hangt een schoone Schilder-
 rye vande Krooninge ende Martilifatie Catharinae, ende na den geba-
 ren dienst/ mozt een peder Pelgrim een vyzandende Washeers inde hant
 gegeven/ men gaet oock twee-en-twintich trappen onder de Aerde / tot
 datmen komt ter plaerse daer vier Sepulturen of Autaren staen/ eerste-
 lijk de Sepulture van St. Jeronimus ende zyn Discipel Sebius/ daer
 is doech een kamer / waer in men seyt St. Jeronimus den Bybel upt
 hebzeemts. / in het Griex ende Latijn Ober geset te hebben / aen de
 Rechter-hant is de Begraeffenis van Sanct Paula ende haer Dochter
 Eufochia. Daer is doech een diep gat onder de Aerde/ waer in men seyt
 de kinderen by Herodem laten dooden/ ingewozpen te zyn / komende
 vooz's aende deure vande Capelle/ alwaer onsen Salichmaker Geboren
 is / trechtmen zyn schoenen upt/ daer hangt oock een Bozdeken in twee-
 derley Tale/ namentlijk Griex ende Latijn/ geschzeben met dese woor-
 den. Solve calceamentum in te pedibus tuis, Locus enim in quo Stas, terra
 Sancta est. Exod: 3. Inde kamer ofte Kapelle/ hangen veel Chrystaly-
 ne Lampen/ welke meest alle vyzanden/ alsoo het daer heel doncker is/
 de selve plaerse is rontsom met goude Lsderen behangen / zynde lanck
 twintich ozdinari's treden / byet vyf treden. In het eynde van dese
 vooz's Capelle staet een Altaer/ het welke de plaerse is daer onsen Sa-
 lichmaker geboren / ende van zyne Moeder in doechen gewonden is /
 boven dit Altaer staet een witte Marmer-steen/ daer in een Sterre ges-
 houwen is / int midden is een gat daer ober een silbers plaet leyt / op
 welke plaet rontsom geschzeben stont de Geboozte Christy, met dese na-
 volgende gesnedene Letteren. Hic de Virgine Maria Iesus Christus na-
 tus est.

Ontrent drie treden van dit Altaer aende Rechterhant/ twee Trap-
 pen nedergaende/ is de plaerse daer onsen Salichmaker ingeleyt is/ zyn-
 de van kostelijcken Marmer ende Albastaert cierlijk gemaeckt alwaer
 recht ober dese plaerse een kleyn Tafereelken hangt/het welck met twee
 deuren toegedaen mozt/waer in het Beelt van Maria het kind op haer
 schoot hebbende geschildert stont/het welck (mijns oordeels) soo extra-
 ozdinari's schoon gedaen was/dat ick noyt diergelijk gesien hebbe / dit
 is doech mede de Kribbe eygentlijk niet/ maer byten alle twyffel desel-
 ve plaerse alwaer de Kribbe gestaen heeft/ doch het is tot een gedachte-
 nis int alsulcken Form gemaeckt / waer aen drie ronde Pilaerkens van
 Marmer-steen staen/daer is doech wonderlijk door de nature gewozgt
 in seckere Marmer-steen/aen de Kribbe een Effigie ofte gelijckenis van
 een Oer/ alsoo dat het schijnt van geen Menschen handen gemaeckt te
 zyn het gene de Natuyz vande Steen vooztbyngt / alsoo dat een Schild-
 der de stellings niet soude verbeteren. Wozder recht tegen de Kribbe ober
 in dit

In dit boorz Capelleken staet een Altaer/ welke men seyt de plaetse te zyn alwaer de drie Koningen hare Offeranden gereet maeckten / boven dit Altaer hangt oock een schoon Tafereel waer in de Geboorze Christy, mitgaders de Offerande seer treffelick geschildert stont/ dit Cappelleken is by na soo breed als lanck/ te weten vijf treden / men gaet inde Kerck aen weder zyden met Trappen op / zynde aen de rechter zyde twaelf/ ende aen de sincker-zyde seftien / daer wozt gheseyt dat de drie Koninghen ofte Wyfen daer door gegaen zyn. Alle dese boorz verhaelde plaetsen zyn begrepen aen een Kercke / op welke plaets verscheyde diensten gedaen wozen / tot onder wyfinge bande Pelgrims / deselve plaetsen zyn vol van devotie/ sulcx dat de Patuer ontroert wozt / niet mogelijck zynde hem van weenen te onthouden.

Oyten selven dito hebben wy gaen besoecken eenighe plaetsen byten Bethlehem. Een half upze gaens van daer/ komende in een schoon plas Delt alwaer veel Olijf-boomen stonden / men seyt dit de plaetse te zyn / daer de Engelen de Herders verschenen / haer verkondighende de Geboorze onses Salichmakers, singende/ Gloria in Altissimis Deo. Van daer wedergekeert zynde na Bethlehem, ende een weynich getollationeert hebbende/ sijn dieper in Judea gereden/ende ontrent twee upzen gereden hebbende/ gekomen aenden Lust-hof vanden Koninck Salomon/ welke wel eer rontom besloten geweest is / alsoo hy aldaer zyn Conkubynen was houdende / leggende tusschen twee Bergen in een schoon Dal ofte Daleye. Van daer zyn wy gereden na de Dyssen ofte Water-backen / die den Koninck Salomon heeft doen maken / zynde deselve met haer dyent een Italiaensche Myle int omgaen / oock ontrent een upze gaens vanden Lust-hof / aldaer leyt een Kasteel dicht aen / het welck nuemt Gehouwt is / een weynich bozder is een Fonteyne genaemt Segnato, welke heel moepelijck is om in te komen/ in welke men oock niet licht moet gaen/ alsoo deselve onder de Aerde is / van welke Fonteyne alle de andere Fonteynen in Jerusalem zynde/ haer water ontfangen/ dese gemelde Fonteyne heeft den Koninck Salomon laten maken/ ende wel eer met drie Zegelen toegesegelt ; Wy zyn van daer weder gekeert na Bethlehem.

Wat belangt de gelegentheyt vande Stadt Bethlehem, deselve is een open Bleck / geheel geruineert / alwaer nauwelijcx vyftich huyskens staen/daer in de Lupden haer onderhouden/ de Inwoonders van dien zyn Christenen/ haer met Paternosterz/ Krupskens ende andere diergelycke dingen te maecken genererende / welke sy aen Pelgrims te Jerusalem komende / verkoopen; Bethlehem is ses Italiaensche Myle van

van Ierufalem zynde ontrent twee upzen gaens / leggende in een schoon
 hooch Wuchtbaer-lant/ ende na het befichtigen van alle dese voorsz din-
 gen/ hebben wy byzndelijck ons affcheyt met de Zoeders genomen/ de
 Gardiaen heeft ons met eenige Agnus Dei bereert / ende vooz zyn goet
 Tractement/ geeft een pegelijck wat hem belieft/ kerende wederom dooz
 een andere wech na Ierufalem.

Op den 15. Ditto zyn wy smoggens ontrent ses upzen van daer ghe-
 fcheyden/ ende ontrent een half upze van Bethlehem gefien het Graf van
 Rachel/ zynde met een kleyn Capelleken oerbouwt/ alwaer noch eenige
 merck-teeckenen byftaen ; Oock wierde ons getoefen het Huys daer in
 Jacob foude gewoont hebben/ een weynich bozder wierde ons getoont
 de plasise/ alwaer den Engel/ Abacuc by den Kayz vattede / ende wech
 boerde om Sten te dzagen by den Propheet Daniel tot Babilontien in
 den Cuyt der Leentwen ; Niet verre van daer wierde ons oock aenghe-
 wesen een verballen Huys/ waer in Elias gebozen is / ende gewoont
 heeft/ ende alwaer de Figure in een harden Steen gedrukt staet / men
 fept dat hy hier was flapende/ als de Heer tegens hem fepte/ staet op /
 neemt broode ende Water / en gaet na den Berch Ores. Op den wech
 wierde ons noch een verballen Huys getoont / waer in den Propheet
 Amos gebozen is / daer staen oock ten half wegen tuffchen Bethlehem
 ende Ierufalem, drie Chyfternen. Men fept oock dat ontrent dese plaets-
 fe de Sterre is/ die de Wyfe in Oosten gefien hadden / op de kant van
 den wech staet een seer Guden ende dicken Cerebint-boom/ onder wel-
 ken Boom (foo als gefeyt wort) de Moeder Godts met haer kind vorz
 Herodem vlychtende/ gerust te hebben. Wy zyn ontrent den middagh
 wederom tot Ierufalem ghekomen / ende opten felven tijt met eenighe
 Zoeders / mitfgaders den ordinaris Leptsman bergeselschapt zynde /
 gaen besoecken eenige waerfienlycke plaetsen binnen Ierufalem, oock de
 plaetse in welke Abzahan Sacrifice dede/ de gebanckenisse Petri/ uyt
 welke hy vanden Engel verlost wierde / zynde nurop den dach van he-
 den een gebanckenisse vooz de Turcken. Item/ het Huys vanden Apo-
 stel St. Thomas / Didinus genaemt : het Huys van Zabedeus / de
 woonplaetse van St. Marcus/ oock de plaetse alwaer St. Jacob ont-
 hooft is/ op welke een schoone Chyften-kerck gebouwt is / die de Ar-
 menpen ghezupcken/ dagelijck haren dienst daer in doende/ desgelijck
 het Huys van Annas/ in welke de Heer den Kannebach sach ontfinch/
 Item de plaetse alwaer de Heer hem na zyn verriffenis / aen de drie
 Martien openbaerde/ het Huys van Symon Pharifeus / in welke de
 Heer Magdalena hare zonden vergaf/ het Paleys van Herodes, welke
 meest verballen is/ het Huys van Pilatus/ waer in Iegenwoozdich de
 Rechter

Rechters van Ierusalem woonen/ dicht aen het selbe staet een Boge ober de Straet hebbende aen wederzyden twee deuren. Men seyt dit de selfe de plaetse te zyn/ alwaer Pilatus onsen Heer vertoonde/ seggende Ecce homo. Niet verre van daer is de plaetse/ alwaer de Heer metten Crupce beladen zynde/ zyn liebe Moeder ontmoerede/ seggende / ghy Dochteren van Ierusalem, en weent niet over my/ maer over u/ ende utwe kinderen/ daer ontrent is oock de plaetse alwaer Symon van Cyzenen de Heere Christo het Crups hielp dragen/ welcken wech genaemt wort Via Doterosa. Op de selfde plaets viel de Heer met het Crups ter Aerde; Wy zijn ghegaen na de Pissina Probatica dewelcke eenmael des Jaers vanden Engel geroert wierde/ waer in Gichtige/ Melaeuse Menschen haer wassende/ genesen worden/ zynde regentwoordich d'zooch/ men seyt het een Maledictie te zyn; Hebbe oock op die tijt meer andere plaetsen besocht/ dewelcke ick hier niet al en verhael/ maer op een ander tijt besocht te pas sullen komen. Hebbe oock lestelijcken haren Tempel besien/ staende op die plaets alwaer den Tempel Salomons wel eer ghestaen heese/ welke als noch soo genoemt wort/ daer in niemant dan Christenen mach komen/ op peyne van verbzant ofte Turcx gemaect te worden. Dese voorsz Tempel is van huypen schoon ende kostelijck ghezoocht/ als ick opt eenige Kercken gesien hebbe / van daer gaende na ons Convent alwaer den President ons waerschoude / dat wy ons tegen den toekomenden daghe souden gereet makent / omme met hem te gaen ten heyligen Grave/ ende aldaer onsen tijt tot Paesschen toe/ met devotie obet te brengen.

Op den 16. dies na den middach wesende witten donderdach/ zyn wy met de meeste vande Broeders gegaen ten heylighen Grave / na den Berch van Calvarien. Ende alsoo dese plaetsen in een Kerck besloten zyn. Zoo moetmen een seckere somme gelt betalen eer men in d' selbe komt/ het welke by myn op een ander plaetse aengewesen sal worden / alwaer ick een Declaratie van alle ordinaris kosten / soo binnen als buypen Ierusalem verballen / sal maecken. Nu belanghende de Kerck daer het heyligh Grave in Calvarien in staet / d' selbe is eertijts door de Dytneesse Sancta Helena gemaect / welkers Beelt heden daechs in Musaeck-steen ingelept zynde/ gesien kan worden / hoben in 't ronde vande Kerck / den datum wanneer ende op wat tijt deselbe Kerck ghehouet is/ van welkers deuren de Turcken de sleutel hebben / ende als wy daer in gingen/ wierden getelt hoe veel Pelgrims wy waren / daer in zynde wort de deure toegesloten/ waer wyt van niemant komen kan/ ten sy d' selbe vande voorsz Turcken open ghedaen wort. In de gemelte Kerck zyn alsdan sefterhande Natien van Christenen / dewelcke aldaer

den Godelijcken dienst doen / een yegelijck in zijn Tale / daer in booz
 een tijt blyvende / ende na dat ses of acht bande Minnehoederz ordi-
 naris de fozge bande pynclpale heplige plaetsen bevolen is. Soo moe-
 ten de selve mede daer foz langh in blyben / tot dat den Prefident andere
 in hare plaetse comitteert / welke bewaerders ofte fozch-dragers op
 dize plaetsen ofte Capellen te gebieden hebben. Eerftelijck de Capel van
 Onse Lieve Vrou, in welke onsen Salichmaker hem de eerftemael na zijn
 herpyniffte openbaerde / zynde d'felve een bande fozpste Capellen / in de-
 fe Kerck begrepen / in dese Capelle staet een kleyn plaetsken met yfers
 Crallen afgefloten / alwaer een fuch bande Columne daer aende Heer
 gegeeffelt is / bewaert wort / dicht aen defelbe / is de plaetse alwaer de
 Joden het Crups gereet maechten / in die meergemelte Capelle / doen
 de Priefterz dagelijcx hare Wiffe / yferende haer getyden / achter de
 booz verhaelde Capelle staen eenige Kamers / waer in de boozfz Boos-
 ders nitsgaders de Pelgrims haer komen accommoderen met eten /
 dzyucken en fapen.

De tweede Capelle opten Berch van Calbarien / is daer beneben de
 plaetse alwaer onsen Salichmaker gekrupft is / men feyt dit de plaetse te
 zyn daer St. Jan den Evangelist / met Maria de Moeder Gods ftont /
 als de Heer aen den Crupce hangenge / fepde / Vrouwen fiet U Soon, en te-
 gen St. Jan / fiet u Moeder. Alhier hangen vele Chyftalijne Lampen
 altyt hzandende.

De derde Capelle is de plaetse alwaer onsen Salichmaker begraven is /
 welke recht in het midden bande Kerck is. Op dese dize boozfz plaetsen
 mogen geen andere Natien van Chyftenen den dienst doen / fonder con-
 fent bande boozfepde Minnehoederz. Ende om boozder alle de gelegent-
 heyt te verhalen / fal ick ordentelijck foz wanneer d'felve affinen inde
 Kerck komt / befocht wort / achtervolgende by den anderen ftellen.

De Pelgrims komende inde boozfz Kerck / d'felve gaen eerft inde
 booz verhaelde Kerck van ons Lieve Vrouw / in welke Kerck een kleyn
 hermaninghe aen de Pelgrims tot haer onderwyfinghe gedaen wort /
 welke een hzandende Wafkeers met een Boeckhen inde hant gegeven
 wort / men gaet in proceffe / beginnende bande Columne aen welke de
 Heer gegeeffelt is / fingende defen nabolgenden Lofzangh.

Bia fratres chariffima
 Chriftus mortis misteria
 Canamus mortis vestigia
 Sequamur corde sibily.

Qui portam primi criminis
Dedit Vigori Sanguinis
Hunc ad Columnam acriter
Cedit Pilatus pessime.

Cur sic ò crudelissime
Flagellis eum percutis
A, quo vitam acceperas
Vitam conaris capere.

Inde nabolgende plaetse komende alwaer de Heer bewaert wierde /
terwijl de Joden het Cruys gereet maecten / Singhtmen desen Lof-
fongh.

Qui Lucem dedit Patribus
Cum illos ab his tenebris
Eduxit & caelestibus
Ornavit Domis gloria.

Hier ontrent is den Berch van Calvarien / op welke men met tinn-
tich trappen gaet / op d'selbe zijnde / komtmen aldereerst ter plaetse al-
waer onsen Salichmaker gekruyst is / staende een ront gat inde Green-
rots gehouden / in welck gat gesept wort het Cruys gestaen te hebben /
zijnde het boozsz gat met een silbere ghedreven Plate bekleet. Men sie
doek ontrent twee treden van daer / dat den Berch van boven tot be-
neden gescheurt is / welke scheuringe geschiede als onsen Salichmaker
sijnen Geest gaf, ende zijn Ziele inde handen synes Hemelschen Vaders beve-
lende, opten boozsz Berch komende / wort de nature ontroert als men de
plaetse aensiet / alwaer onse Zalicheyt gewocht is. Singhtmen desen na-
bolgenden Lof-zongh.

Ad montem nunc Calvarie
Pergamus cunctis Laudibus
Ut Christus sua gratia
Ignoscat nobis omnibus.

Ad montem Sanctum ibimus
Devoti totis viribus
Jesumque cunctum plantibus
In Crucem fixum pendere.

Ad

Ad montem nunc Sanctiffimum
 Eamus ubi sanguinis.
 Christus tunc Sacrificium
 Ne Cruce pendens obtulit.

Wozder gaende beneden den Berch van Calvarien, alwaer een Mar-
 mer steen leyt/ inde groote van een gemene Sarck/ men seyt de Heer op
 dese Steen gelegen te hebben/ wanneer hy gesalft wierde; Singtmen
 desen Lof-sangh.

Ad Iesum modò uigere
 Devotionis oleo;
 Pergamus omnes fervide
 Ut nos mangat gratia.

De heylighe plaetsen wozder besoeckende / ben in het midden vande
 Kerck gegaen/ alwaer het Graf van onsen Salichmaker staet/ ober welck
 een Capelleken gemaccht is/ ende rontom met Marmer bekleet/ daer
 in gaende moetmen zijn schoenen uyttrecken / alsoo het een heylighe
 plaetse is/ men moer al buckende gaen dooz een kleyn deurken/ alwaer
 men komt in een Kamerken van onrent acht boecken in't vierkant / in
 welck kamerken in't midden een Witte Steen staet / op welck (soo als
 geseyt wort) den Engel geseten te hebben/ als de dize Marien quamen/
 om den Heere Christum te zalven/ wozder gaende dooz een ander Deur-
 ken mede heel enge / kommen ter plaetse daer het heyligh Graf staet /
 het welck uyt een Steen gehouwen is / zynde inde lenchte van een ge-
 meen Combe/ op welck Graf een Marmer-steen leyt / zynde de selve
 Steen nief die daer op lach/ als de dize Marten seyden wie sal ons den
 Steen vanden Grave wrentelen. Doch na ick onthonden hebbe/ wort
 die Steen by de Armenien bewaert inde Kerck waer in St. Jacob ont-
 hoofte is/ dese plaetse is soo Enge / datter nauwelijcx dize Personen by
 den anderen kunnen staen / alhier hangen veel Chystalpne Lampen
 meest altijt brandende/ alsoo het aldaer seer doncker is. Dooz's recht
 uyt gaende/ komtmen ter plaetse alwaer een witten ronden Marmer-
 steen leyt/ op welke plaetse (soomen seyt) hem de Heer na zyn verrijfe-
 nisse aen Maria Magdalena inde ghedaente van een Roventier open-
 haerde.

Ende alsoo wy hier dagen ende hier nachten in dese booz verhaelde
 Kerck gesloten waren / soo hebben wy alles wel dooz gesien ende nage-
 tepkent welke meer gemelte plaetsen alle in een Kerck binnen de mure-
 ren

ren begrepen zijn. Daer staet oock noch een Sepulchre / waer in men seyt dat Joseph van Arimatea begraven is / op die rijt daer zijnde / waer den de vier Francosjen vanden President Ridders van het Haplich graf gemaecht / het welck heel Magnifijck in zijn werck ginch / de sterck op Daeschbach oortrent den middach geopent zijnde vande Turcken / zijn wy met de meeste vande Winnehoers na ons Convent Sr. Salvator gegaen / wenshende malkander een zalige Hooch-rijt / hebbende alsoo den Kamer vande Winnehoers. metten President middachmael ghehouden.

Op den 20. April zijn wy met de meeste Religieusen vergheselschapt zijnde / gerepft na de Jordaen, op Ezels ende Muplen rydende / ende oortrent twee ripzen gereden hebbende / gekomen by ons Gendebous / alwaer alle de Christenen met ons vergaderden / welke van Aleppo tot Ierusalem gekomen waren / zijnde na gissinge sterck over de drie duysent Personen. Ende alsoo wy op een plat open Deldt lagen / soo heeft ons de Son by wat beschenen / op dese plaetse was een Water-put anders bekortmen geen water / hoor ende alleer men komt aende Jordaen / alwaer wy wel vier ripzen lagen / ende ons middachmael hielden / alsoo de Broeders hoor twee dagen proibse mede ghenomen hadden / een pege-lyck van ons had een Fles Wijn met hem genomen / ende terwoyle wy daer lagen / soo quam albaer een Cozuet Ruyters / welke op een Casteel daer oortrent / woonschrich waren / halende ons op / komende v selbe tot versterkinge vande Carrewaen / ende ons hoor de Arabische Hoobers bedrypende / alsoo den wech na de Jordaen niet beplich is / wy hadden oock verschepte Ruyters in ons geselschap / reysende hoor na de Jordaen / ende een moepelijcken wech hebbende / oock vele geberchten passerende. Ende alsoo mits het aenkomen vande nacht de passagie op het Geberchte heel enge was / niet sonder perijckel zijnde / van Man en Daert van boven neder te vallen. Soo mosten wy achter den anderen ryden / hoor dien het heel doncker was / ende geen Maneschijn van oortrent middernacht en hadden / ter selver rijt quamen wy up het Geberchte aen de doode Zee / alwaer wy de Compangnie noch achter zijnde / verwachteden / soo lange tot dat den lesten by ons was / zijn hoor langs de doode Zee reysende onsen cours verbolcht / ende oortrent middernacht aende Jordaen gekomen. Ende alsoo ick mits het ongemackelijck ryden gematceert was / soo hebben mijn de Broeders van mijn Mupl geholpen / ende lut belt neder gelept / alwaer deselbe na dat ick een ripze gerust hadde / tot aende Jordaen nederzacheden. Siende albaer alle die Matten van Christenen groote bryucht bedryphen / eenige haer in deselbe wassende / andere daer in swemmende / sommige haer doopende /

ende

ende soo voortz / doch alsoo ick mijn niet wel beboelbe / liet ick mijn terstont boben bzingen / ende een hande Broeders sceppte een kanniken Waters uyt de Jozdaen / waer van ick eens dronck / ende mijn selven daer mede wassende / daer na leyden mijn de Broeders neder om te rusten / ende ick moeste / daer noch geen half upz gelegen hebbende / vertrecken: wordende op mijn Wyf geholpen / verlatende den Carrewaen / zyn wy met ons Pelgrims ende Religieusen gerepft na den Berch Quarantano, met ons nemende eenige Turckse Ruyters.

Belangende Quarantano deselve is de plaetse alwaer de Heer beertich nachten gebast heeft / ende vanden Satan gereinfect wierde / van welke plaetse wy gekomen zyn tot Jericho, zynde heel verballen ende gewineert / gelegen in een schoone Lantsdouwte / alwaer mentichte van Roosen staen / ende Roosen van Jericho genoemd worden. In Jericho boornoemt staen nauwelijcx twintich huysen / waer in de Luyden woonen. Een half upz gaens van daer staet een schoone Fonteyn / oock een grooten Ouden-boom wtens tacken ober deselve uytgespreyt worden / welke Fonteyn genosmt wort na den name van den Propheet Elizeus / alwaer wy middachmael hielden. Voorts dye uyzen gereden hebbende / wederom ghekomen by den gehelen Troep op ons oude Bende-bous / ende dien about te Ierusalem geraecht.

Belangen de de Iordaeu, deselve neemt haren oorspronck van twee Fonteynen uyt het Geberchts genaeme Ior, boortkomende / van waer sy haren naem is voerende / zynde een loopende Riviere ontreut na ginsinge vyf-en-twintich treden hzeet / inde doode Zee lopende / welke wy eer dat wy aende Iordaeu quamen passeerden. In dit water bande Iordaeu is Christus van St. Jan gedoopt. Men leeft van Sodoma ende Gomorra, Adama ende Sebeum, dat d'selve alhier gelegen hebben / ende dooz haer groote zonden verbrant ende versoncken zyn / uyt welke plaetse Loth met zyn Wyfzou ende kinderen / (dooz de Engelen gewaerschoot zynde / oock bande selbe beholen sonder om te sien / henen te gaen) vluchte de / de Wyfzouwe Loths omfende / in een Zout-pplaet verandert wierde / dewelcke soo sommige seggen / aldaer noch staet / het gette onwaerachtich is / alsoo ick het selve van verscheyde Religieusen gehoozt / oock onsen President ende eenige Grieken Italiaens sprekende / gebzrecht hebbe / dewelcke seyden niet waer te zyn.

Opm 22. ditto zyn wy met den anderen gaen besoecken eenige waerfienige plaetsen op den Berch Sion. Ende alsoo wy ober al niet en konden komen mitz de niet toelatinge bande Turcken / soo zyn ons verre dberse heylighe plaetsen gewesen / van welke de Turcken eenighe in weet-

weerden houden / namentlyck de Sepulture vanden Coninck David ende Salomon / daer ontrent is de plaetse alwaer de Heer met zijne Discipulen het leste Abontmael gehouden / ende hare voeten gewassen heeft / desgelijcx de plaetse alwaer de Heer na zijn verrijfentisse met beslooten deuren gekomen is / aldaer is oock de plaetse / alwaer de Apostelen den H: Geest ontfingen.

Opten 23 dito zijn wy met den anderen ghegaen in het Dal Iosaphats ende op den Berch van Oliveten. alwaer ons vele dinghen verthoont wierden. Eerstelijck buyten de pooze comende / wierde ons gethoont de plaetse alwaer Stephanus gestenticht wierde / een wepnich van daer staen noch drie Sepulturen / de eene van Ioseph de Man Maria / de tweede van St. Joachim / ende de derde van St. Anna / welke Sepulturen alle verheben sijn / alhier hangen eenige brandende lampen / die welcke vande Grieken ende Armenien onderhouden worden. Van hier commen ter plaetse alwaer Gethsemane gestaen heeft / onder de selve plaetse is het Hoffken in welke de Heer gevangen wierde / waer in oock hedensdaeghs veel schoone Olyff-boomen staen. Aldaer ontrent wierde ons dese nabolgende heylige plaetsen verthoont. Eerstelijck de plaetse alwaer de Heer vziemael gebeden heeft / oock de plaetse daer de Heer teghen Petro ende d'andere Apostelen seide / kint ghy niet een Kye met wy waechen / desgelijcks de plaetse alwaer Judas de Heer berriet. Doozgaende sijn wy gecomen opten Berch van Oliveten alwaer ons dese nabolgende plaetsen verthoont wierden.

Eerstelijck de plaetse alwaer de Heer over de Stadt Jerusalem weende Item de plaetse alwaer hy het oordeel vooz-seide / noch de plaetse daer hy het Vader-Ons ghemaecht heeft / de plaetse alwaer de Apostelen het Credo ghemaecht hebben / desgelijcx op den Berch de plaetse van welke Onsen Salichmaker ten Hemel ghevaren is / desen vooznoemden Berch Oliveten is een half up van Jerusalem gelegen.

Opten 24 dito sijn wy andermael nae Bethsaida ghegaen alwaer ons gethoont wierde het huys van Symon Leproes / het huys van Lazarus / Want Maria Magdalens ende haer Duster Martha / alhier leyt een steen / op welke gesept wort de Heer geseren te hebben / als Maria seide / Heer hadt ghy hier geweest / ons broeder was niet gestorven. Het graff van Lazarus leyt in Bethsaida / alwaer de Heer hem vanden dooden op weckte / in welke men met licht moet gaen / daer wierde ons oock getwisen de plaetse alwaer Jesajas met een houtse saech dooz-saecht is / ende onsen wech vervolgende / sijn wy gecomen

aen Alheldema ofte den bloet acker welke om dertigh sibere penningent gecoft wierde/ in welchen Acker de Pelgrims ghestorven sinde/ begraven worden. Deselve worden oock opten Berch Syon begraven/ na dat sy heel in haer leven versoeken. Ich hebbe aldaer menichte van dooden by den anderen gesien/ ozbentelgck tegett malcander over leggende/ welke dooden dooz een gast met een touw neder gelaten / ende sonder hift by den anderen gelept worden / alleenlijck met lgnwaet bewonden sinde/ welke plaets aen een hoek van het geberghste staet / sinde inde groote van een gemeene steenhoben upt welke vier lichtgaten hobent comen. Doozder gaende / sin wy ghecomen aen de Fonteyn Syloi in welke de Heer ghehoort den blinden te waschen om dat hy siende sonde worden / daer ontrent staet een Speloncke onder de aerde / waer in haer de Apostelen (soo als geseyt wordt) verberghden als de Heer gevangen wierde/ niet verre van de selve plaesse is het Doorp daer Cilo gesaen heeft / ons wierde mede op die tijt gethoont de plaesse / althaer Petrus nae de drie dubbelde versaechinge van Syn Heere / sin sonden betreende / item het huys Casaphas den hooghen Priester / de steen bande deure des Heylighen grafes welke op hupden aldaer bewaert wort / item de Columne / waer op den waen stont ende krapde / als Petrus de Heer versaechte / welck huys van Christenen bewaert wort die aldaer een Cappelleken gemaekt hebben waer in sy haren dienst doen.

Opton 25. Ditto hebben wy enige plaetsen besocht inde valleje Isaphats de Speloncke in welke hem Jacob verberghde / de begraeffentisse Zachariae Sone van Barathias / Item de sepulture Absalons / sinde seer verheben oock cterlijck ghemaeckt in maniere van een Piramide / oock weynich geruueert / op welke plaesse menichte van steenen teghen gheworpen sin / alsoo de Turcken daer dooz by gaende / daer teghens gemeenlijck een steen werpen / om dat hy sin Dader Dabid ongehoorzaem gheweest is. Alhier is oock de plaesse alwaer de Heer acht Discipulen ofte Apostelen liet om te bidden / belangende Emaus d'elke is gheheel verballen ende geruueert.

Opton 27. Ditto sin wy met onse Dragomannen de Stadt van Ierusalem gaen hiesien / aldaer vele ledighe ende pdele plaetsen ghebonden waer in gene hupsen staen / de straten sin heel onghelijck berghachtich op ende neder gaende / oock staen aldaer vele treffelijcke pallessen / inde selve Stadt wonen vesderlep Natten van menschen / ende oock menichte van Joden. Binnen de mueren staet een fray sterck Casteel met mecale stucken wel versien / op welke den Bassa sin residentie is houdende / de Stadt is contsom wel bemuert met grautwen Ardwynsteen ende

flantz.

flanckeringe oock ozdentelick ghemaect/ hebbende stercke poozten/
altwaer goede wacht ghehouden wort.

Belangende de ghelegentheyt van ons Convent St. Salvator, de selve
staet binnen Ierusalem waer in de Minne-broers bande Ghyze van St.
Franciscus sijn wonende/ altwaer ick nescens alle de Pelgrims daersijn-
de / ghelogeert ben gheweest / daer is geen ander ende bequamer Lo-
gemeint vooz de Coopluyden ende Pelgrims / als dese in welke plaetse
goede accommodatie vooz de Pelgrims ende Passanten is / oock aende
selve groote byuntfchap ghehoort wort / ghelijck ick ende onse Com-
pagnie behouden hebbe / de vooz Broeders houden heel goede Ghyze
in het minageren ende ozdentelick hups houden een pegelijck in sijn be-
roep / sijn oock den President als haren Overste naer behooren gehoor-
saem / een yder heeft mede sijn bysondere celle ofte kamerken / eenighe
haer op het Broot-backen verstaende backen broot vooz het Convent/
andere op't schynwercken ende timmeren ten behoefte van't Clooster/
andere op't schoen ende kleermaecken / hebben oock Apothekers Chi-
rurgijns / desgelijck eenige die op de siecken passen / d'selbe hebben een
rosmeulen waer in sy haer coorn malen / coopen oock dzyben waer upt
sy haren wijn parssen. Sijn oock altyt by saute van een quaet gewas/
vooz twee Jaren d'ancx versozght / welck lant alhier stercke wijnen
geeft / hebben mede een tamelijcken boongaert ende een kleyn krupt-
hofken tot noodduyf van't selve Convent dienende / alsoo dat hier niet
van Aluiffen ghezeeckt. Ende alsoo ick van wegghen het Convent ende
den Berch Syon het Prouvsooz ofte Procuratoerschap / vooz den gene-
de eenige charitaten begeert te rhoonen / aenghenomen hebbe ; d'selbe
niet alleen by de Broeders / binnen Ierusalem, maer oock aen alle Con-
venten onder den Berch Sion behoorende welke onder de ghehoorsaems-
heyt vanden Cardiaen ende President van Ierusalem staen / ende oock
dye weken / met de dagghen dat ick aende Iordae ende Bethlehem daer
onder gerekent geweest ben. Soo sal ick de gelegentheyt van dien ber-
tellen ende 't gene by my van dit Clooster aengherekent is / het selve is
rontsom bemiert / daer in comende / moerren met eenighe trappen op-
gaen / altwaer men comt daer een kerckgen staet / in welck dye Altaren
staen / sijn de met twee schutsels af-gheschepden / op welke schutsels dese
nabolgende Latijnsche woorden geschreven staen.

Locus iste Sanctus est in quo orat Sacerdos,

Quis nos separabit à charitate Christi

Tribulatio an angustia, an fames,

An nuditas, an periculum, an persecutio

An gladius, sicut scriptum est quia propter
Te, & etenim certi sumus, quod neque mors
Neque vita, neque anglij, neque principatus,
Neque virtus neque constantia, neque
Futura, neque fortitudo, neque altitudo,
Neque profunda, neque Creature alia poterant
Nos separare a Charitate Dei quæ est
In Christo Domino nostro.

Opfen 28 April hebben wy / onsen wech verbolgende / eerlijck ons
afscheyt vanden President ghenomen / ontfangende een yder sijn opzi-
narig bewijs- bryef. De montcosten in het vooz. Clooster ghevallen /
worden by een pegelijck de macht hebbende niet het gene hem Goot in
het herte stueret geloont / alsoo d'selbe aldaer van niemant gelt yschien
doek nimmermeer ghedaen hebben / ende nae dat wy alles metten
President ter eeren ghemaecht hadden / hebben metten selven onse leste
maecths ghehouden / de welcke onse paerden niet geteer maecten / onse
borasten met wijn vullen ende van alle nootdruft versien / ende ons
erent ten thien upren vertrooken / latende Sr. Fred. Ich Westphalincck
binnen Ierusalem, alsoo hy niet geresolbeert was nae Patriam te reysen /
vooz ende aler hy de wylt vermaerde Coopstadt Alcairo besien hadde /
heeft den selven messens eenighe Belligteusen ons buyten de Doozt ghe-
leyt / segghende malcanderen daer mede adieu ende den heere bevolent.
Welcken Fredyck Westphalincck onlangs met den Carrewaen nae
welcke hy wachte / is betrocken / ende naderhant hy ende ich beyde
eloeck ende gesont int Vaderlandt gecomen.

Ons reys aennemende sijn wy gecomen op de plaetse alwaer David
den Reus Goliath betsoegh / ons wierde ghetoont een Fonteyne / by
welck Absalon een maecht hadde doen maken / wanneer hy hemselven
meende Conyck te make. Doozts rydende / latende aende sinckerhant
son Dooz genaemt Amos / in welck de Propheet Amos (so geseyt wort)
gehozen is / ende ontrent den avont gecomen te Ramma alwaer wy in
het Convent / in welck de Christenen logeren / van een Nederlantse
Coopman genaemt Daniel van Soeten / lustigh onthaelt sijn / wel-
ken Coopman / ich volghens sekereu bryef by hem aen mijn tot Jerusa-
lem gesonden / wiste aldaer gecomen te sijn om Catoenen te coopen / by
hem tot Jaska twee Schepen hebbende / om off te laden / op welck een
Schip ghenaeemt Petrus en Paulus schipper was Symon Cozuelis van
Etters / ende op het ander genaemt S. Andries, Aris Schellinger van
Wedenblich. Ende nae dat ich desen Coopman ses weken behulpsaem
ghe-

gheweest hadde / ben met het eene fchip claer ende ghereet fande / van
 Ramma nae Jaffa vertrocken / ende op Pincxter-abonde van Jaffa met
 Sybert Connellfz van Erterfche t'zepl gegaen / latende Dirck Thomifz
 van Wjck te duyr Stede in des Coopmans dienst / welke naderhande
 behouden in Partia gecomen is / ende mijn comen befoecken ; hebbe
 oock vergeten te verhalen de wech van Jerufalem nae Ramma, welck een
 quaden wech is vol geberchte / dooz welck geberchte rydende / wort men
 vande Arabers haer inde Spelontken onthoudende / tweemaal staende
 gehouden / welke caffair ofte tol begeren / ende t selve ghegeven fande /
 laten u dan passeren / het welcke op een cleyn gelt te doen is. Wyt het
 geberchte fande / is het hoogh en schoon lant / in dese contreyen / waffen
 heel Car oenen / en de reste is schoon coozlant / in de selve contrye staen
 vele Dlyff boomen / waer vanden dly goede coop is ; Belangende Ram-
 ma, d' selve is een openbleck / doch volckrijck / welke van Turcken ende
 Mozen / desgelijckes van Griecken ende sommige Joden bewoont wort /
 alwaer vele groffgrepen ghemaeckt worden / welck lant oock veel ho-
 nitch / maer weynich wjn is gebende / ontrent een upze gaens van daer /
 lept een cleyn Stedecken genaemt Lida. In welck Stedecken gefeyt wort
 St. Jozis begraven te fyn / doch hebbe selver op die plaets niet geweest
 oermits het mijn qualijck aenstont buyten het Convent te gaen / alsoo
 ick op een tijt met den Suerman / den Barbier van het fchip / ende
 Dirck Thomifz van Wjck bergeselschap fande / een weynich buyten
 de Stadt gingh om my wat te vermaecken / een partye Jongens van
 de oude Turcken opgheblest fande / ons met strenen bestonden te groe-
 ten / ende indien wy esnich tegentweer gedaen hadden / soo fouden d' selve
 ons aengeballeen hebben / ende apparentelijck een aberpe ghemaeckt
 hebben / sulcx dat wy gflughen loopen / ende onsen Barbier int loopen
 een gat int hooft ghewozpen wierde / dat het bloet nabolchde / ende van
 die tijt weynich lust hadden om te spanderen / niet tegenstaende ick inde
 tijt te Ramma fande / d'zemaal te Jaffa reysde / om mijn inde schepen te
 vermaecken / telckemaal een Jantfer met my nemende / op welke ick
 mijn betrouwen mocht. Buyten Ramma staet een verballen Chriſten
 Kerck waer van den Tozen noch in sin gheheel staet / hedensdaeghs
 hooz een Turcx musque dienende / in welke Kerck gefeyt wort de seven
 Broeders der Machabeen begraven te fyn. Alhier is oock de plaetse
 alwaer Jofua de Zon dede te rugge keeren. In het voornoemde Con-
 vent te Ramma wouwen gheen minneboers / den Gardiaen van Ieru-
 salem bestelt aldaer een man de welke de Pelgrims ende Passanten
 daer comende wel accomodeert / hooz welck goet tractement men een
 quart van een reael van achten betaelt / sulcx dat het selden ghebeurt /
 datmen op die plaets langher als een dagh met een nacht blijft / ten
 ware datmen aldaer eenigen handel dede.

Belangende Jassa, d'selbe is gheheel verballen/ doch men kan gett oock sien dat het eertijds een stercke Stat geweest is/ daer zynde/ moetmen hem inde ruine behelpen / welke de plaets is waer Jonas booz het aenschijn Gods bluchrede/ ende Petrus een Dochter Chabita van de doot verweckte / oock somtijts daer was bissende / ende alhozen ick boozt gae/ so sal ick booz den getten welke nae Ierusalem begeren te reysen / aenwysen wat de ordinarij costen zyn / diemen heeft als men den Ordinaris wech om op Jassa te comen / is passerende / alsoo daer seggenwoozdigh/ mits de clepne negorie weynich schepen varen.

Ordinare onkosten.

Eerstelijck te Jassa comende / brenghet u den Consul van Ramma zynde een Griek/ in het Convent tot Ramma, waer boozten men aen hem betaelt seben ducetgens / ende oock ordinarij aen den eenen ofte den anderen van daer gaende een half stuck van achten tot dynck-gelt. Dooz welke penninghen u den Consul ghehoudens van peerden ofte muplen te versien tot zyne costen/ ende u te brenghen binnen Ierusalem, te Ierusalem zynde / moetmen ordinarij aen den Turck beertien ducetgens geben / waer onder de onkosten van het intomen ende beesten van het heplich graff mitsgaders andere heplige plaetsen gerekent zyn. Nu aengaende het goet tractement dat de Minns-broers u doen/ geeft een yder het gene hem Godt in het herte geeft/ doch die eergierich ende van vermoghen is/ behoozt niet minder als een halve reael van achten sdaeghs te geben. Ende soo yemandt van vermoghen zynde / eenighe charitaten ofte aelmiffen doen wil/ sulcke sal Godt ongetwifelt wederom lonen/ want op die plaets zyn goede aelmiffen wel van node/ alsoo ick van den President selver hebbe gehoozt/ dat Sion binnen den tijt van vyf jaren / dooz de groote costen ende overlaf van de Turcken op de Conventen gemaccht / beertich duxent realen van achten. Dooz den Drageman die u op alle plaetsen binnen ende buyten Ierusalem brenghet een reael van achten / noch ontrent twee realen van achten die men soo hier en daer betaelt/ wederom bertreckende/ moetmen aenden Dooztiet van het Convent tot dynck gelt geben een halve reael van achten/ nae Bethlehem reysende/ moet ghy u facte op vier realen van achten maken/ behalven booz die gene welke u lymwaet wassen / haer verdiende loon/ In het wederkeren nae Jassa, moetmen wederom seben ducetgens betalen/ ende by gebal op de hooghtyt van Paesschen te Ierusalem comende/ is men gehouden aen de Jordaan te reysen/ op die tijt daer zynde/ ten sy ghy mede reyst ofte niet/ moet eben wel betalen/ het welke mijn negen ducetgens gecost heeft/ men lyt oock opten wegh groot ongemack alsoo

alsoo dat die gene/ welke nae Jerusalem begeert te reysen / eer dat hy sulcken reys aenbaught/ hem wel van penningen/ twissel ofte bzieven van Credito dient te versien/ soude hemselven anders bedrogen vinden. Die gene welke zyn reys neemt ober Aleppo, moet zyn factit op beerrich ducaten; maecten/ het welke myn noch meer ghecost heeft.

Den 6 Juny 1620. Sijnde Pincetier aboundt van Iaffa 't zepl ghegaen met het schip van 150. last/ daer Schipper op was Spbert Cornellsz van Etterschen.

Den 10 Ditto hebben wy het Eplandt Cypres gesien.

Den 17 Ditto het vaste lant van Carmanien.

Den 2 July het lest eynde van Candien.

Den 22 Ditto den bzandenden berch Etna ghelegen in Sicilien/ desgelijcks het lant van Calabrien,

Den 24 Ditto lieten wy het ancker indt grondt vallen booz Rigia in't lant van Calabrien ghelegen int nau recht ober Messina, alwaer wy twee Hollantsche schepen bonden / op welke schippers waren Gerrit Gerritsz van Affendelft ende Heertgen Jans van Enckhuyfen / zijnde met coozn geladen/ welke nae Napels wilden.

Opten 28 Ditto hebben wy onsen schipper af ghedaenckt alsoo wy het perijckel van de Straet niet doozden aboutueren/ ende ober gegaen op het schip van Heertgen Jans van Enckhuyfen/ ende vanden selven dag booz het nau in Zee gheraecht. Ende onsen cours gheset nae Napels/ alwaer Gerrit Gerritsz van Affendelft onsen Admirael was.

Opten 13 Ditto ontmoeteden ons twaelf Galepen / welke wy bzeefden Turcken te zyn maecten ons claer om te slaen / alsoo wy het niet en konden ontzeplen / vermits het heel stil was / ende als zy haest by ons waren/ wierden ghewaer dat het Christenen waren/ was alle dinghen wel/ ende nae dat zy ons beschept gesien hadden / lieten ons varen / Ende onsen cours verbolghende zyn den 6 Augusty ghecomen tot Napels ende met de schippers in een Nederlantsche Berberge gelogeert tot een waert genaemt Pieter van delff / ende inde selve rot den 18. ditto toe gebleven/ ende nae dat ick aldaer twaelf dagen geweest/ ende de Stadt wel doozsen hadde / ben tot Putsel met de Schippers gereden ende al de wonderlijcke dingen gesien alsoo ick in mijn Joncheyt eenige tijt tot Napels geweest hebbe/ oock noch in verscher Memozie is; desgelijcks van de Stadt ende gheheel Italien soo veel geschreven is / soo en hebbe ick daer geen mentie willen maecten / ben van Napels met een Nederlandt verrocken.

Opten 26. dito gekomen toe Roomen alwaer ick acht dagen gebleven ben; Ende na dat ick den Paus Paulum Quintum gefien hadde/hen wederom opten 3. September van daer vertroocken. Ende alsoo ick inden Jaer 1602. Ten tyde van Clemens Octavius noch eens te Roomen geweest hebbe/ ende den selven Paus/ aldaer eenige weken zijnde/ herfchepde reysen gefien hebbe / oock op St. Pieter en Paulus dach op Monte Cavallo, alwaer hy op dien dach in de Zael zijn middachmael hiet/ neffens eenige andere inde selve Zael gegeten hebbe/ oock vanden selven her hant-water over onse handen gegoten/ ende een Serber ons toegelaught worden/ om te dzogen / ende na dat wy de Benedictie ontfangen hadden/ is den meergemelten Paus in het midden vande boorsz Zael aen een kleyne Tafel gefeten/ van welke plaetse wy geen thien of twaelf treden saten/ sittende met ons thien of tie twaelf Personen sterck zijnde/ aen de eene zyde vande Tafel / om den meergenoemden Paus in't gefichte te hebben / alwaer treffelijck op gebist / ende vande Prelaten ende Biffchoppen de Tafel gebient worden/ daer was oock Silentiū ende stilte. Ende na dat de Maeltijt gedaen was/ wert het overschot van dien een pegelijck zijn portis gegeven/ het welke alle daech soomenich Jaer hy Paus geweest is / soo meentich Helgrin aldaer komt / wort van hem gefpyfigt/ het welck alles met goede ordje toe gaet / hier te lange te verhalen.

Op den 3. September ben ick van Roomen vertroocken / den 7. dito gekomen te Florence, van daer vertroocken / ende den 9. dito gekomen te Bolonien. Opten selven dach van daer vertroocken/ ende den 11. dito gekomen te Parma, alwaer ick aen een Bout-smit van Drecht goede kennis hont/ zijnde Bout-smit vanden Hertoch van Parma, op welke tijd ick heel steck was / niet anders denckende of ick soude ghestorven / hebben/ doch Godt versach het/ dat ick den tzienden dach wederom gesont wierde. Ven den 19. dito van Parma gescheyden/ ende den 21. dito gekomen te Placentia. Van daer weder vertroocken / ende den 23. dito gekomen te Milanen in een Herberch vande drie Contingen / aldaer na geselschap wachtende / ende na dat ick drie dagen in deselve Herberch geweest hadde / zijn daer twee Nederlanders gekomen / met Namen Agga Floris ende Jan de Vos, beyde van Amsterdā / welke inde Venetse kerck Pagadoor geweest hadden/ mede na Hollant willende/ aen welke Personen ick goede geselschap hadde.

Den 28. dito ben ick van Milanen vertroocken / ende den 29. dito gekomen op de Laque van Comma/ ende 't sabours mede gekomen te Balansona. Den 30. dito van daer vertroocken/ ende den lesten gekomen onder

der den Gatter-berch. Den 1. October den selben Gatter-berch booz by gepasseert. Den 3. dito gekomen tot Altorf, dock van dien dach de Laque gepasseert/ ende in een Bozj gerust. Den 7. dito gekomen te Basel, den 9. dito tot Straets-borch. Opten 10. dito van daer vertroocken/ ende den 12. dito gekomen te Spiens, opten selben dito van daer vertroocken/ ende den 13. dito gekomen te Worms, alwaer Agga Floris ende Ian de Vos gebleven zyn / alsoo sy booz het Leger van Spinola niet dozden passeren/ vermits sy tegen den Coninck van Spangnien inde Deneerse kriegsch gedient hadden / op welke tijde het Leger vande Duytsen te Worms lach. Van waer ick met twee Boots-gesellen daer bindende / met een Nechgen afgedreven ben/ ende den 15. dito gekomen ten Oppenhey alwaer Marquis Spinola met zyn leger lach/ in welck Leger ons geen quaet/ maer alle vrientschap getoont wierde. Opten selben tijt van daer vertroocken ende den 18. dito gekomen te Ceulen.

Opten 19. dito van daer vertroocken/ ende den 22. dito gekomen bene- den Wesel, alwaer het Leger van Prinz Maurits lach/ booz welck Le- ger wy moesten compareren / wierden van hem geexamineert ende on- verbzaecht. Opten selben dito van daer vertroocken/ ende opten 23. dito gekomen tot Aernhem.

Opten 24. dito ben ick met een wagen gereden naer Drecht/ in welcke Stadt ick opten 25. dito gekomen ben/ desgelijcx opten selben dito gekomen tot Schoon-hoven/ alwaer ick mijn Vrouw ende kinderen/ mits- gaders Vader ende Moeder in goede dispositie gebonden hebbe / hebbe mede op dese Ierufalemsz Reyse uyt geweest thien Maenden ende twaelf dagen.

E Y N D E.

Vande eerste Ierufalemsz Reyse.

The first part of the book is devoted to a description of the
 various species of plants which are found in the
 country. The author has been very particular in his
 descriptions, and has given many interesting details
 of their habits and properties. He has also
 given a list of the names of the plants in
 the different languages which are used by the
 natives. This part of the book is very valuable
 to the reader, as it gives him a complete
 knowledge of the plants which are found in
 the country.

The second part of the book is devoted to a description of the
 various species of animals which are found in the
 country. The author has been very particular in his
 descriptions, and has given many interesting details
 of their habits and properties. He has also
 given a list of the names of the animals in
 the different languages which are used by the
 natives. This part of the book is very valuable
 to the reader, as it gives him a complete
 knowledge of the animals which are found in
 the country.

The third part of the book is devoted to a description of the
 various species of minerals which are found in the
 country. The author has been very particular in his
 descriptions, and has given many interesting details
 of their habits and properties. He has also
 given a list of the names of the minerals in
 the different languages which are used by the
 natives. This part of the book is very valuable
 to the reader, as it gives him a complete
 knowledge of the minerals which are found in
 the country.

E Y N D E

Vande eerste Joristantsche Reys

Printed and Sold by
 the Author at the
 Office of the
 East India Company
 in the City of Amsterdam
 1705

Tvveede
JERUSALEMSZ
REYSE.

Gedaen by den Voornoemden

ADRIAEN DE VOS.

Met de Aenwysinge van de plaetsen,
by den selven met alle Neerfticheyt
geannoteert ende aenge-
teyckent.

T O T D E L F,

Gedruckt by *Aernold Bon,* Boeck-verkooper woonende
op 't Mart-velt. Anno 1655.

Tweede

IERUSALIMS

R E Y S E.

Gedien by den Voornamen

ADRIEN DE VOS.

Met de Aenwysing van de plaatsen
by den selven met alle Noutichyde
geannoteert ende aenge-
teyckent.

T O T D E F.

Gedruckt by Janszeld van Bock-vechkoopcr woonende
op 't Markt-vech. Anno 1672.

Tvveede Ierusalemz Reyse.

Gedaen by *ADRIAEN VOS.*

At Jaer ons Heeren sechthien-hondert dzye-en-twintich / den 28. Marty Nienwen styl / hebbe ick Adriaen Vos, bergeselschapt zijnde met een Hupsman ghenaeint Jan loosten opt Loopick / na Roomen willende / mijne tweede Ierusalemz-Reyse aenghebanghen / ende opten selven dito ghekomen tot Doordrecht.

Opten 30. Meert ban daer vertroocken / ende den 2. Apriil ghekomen tot Middelburch en Blissingen.

Den 8. dito van Blissingen gehareu met een Ouyloch-schip / op welck Capiteyn was Adriaen van Crayningen.

Den 11. Apriil ghekomen tot Calis.

Den 12. te Belonien.

Den 14. van daer vertroocken ende den 15. ghekomen te Montreuel in Abbevic, den 16. dito wesende Paesch dach / tot Ammiens.

Den 17. dito van daer vertroocken / ende den 19. ghekomen te Parijs.

Den 21. dito van daer vertroocken / ende den 29. dito ghekomen te Lions.

Den 1. Mey van daer vertroocken / ende den 4. dito ghekomen tot Chambery.

Den 9. dito tot Tourija, alwaer ick banden Hupsman na Roomen willende / gescheyden ben / welke weder om behouden t' Huys ghekomen is.

Den 11. dito van daer vertroocken / ende den 17. dito ghekomen te Savona.

Den 18. dito met groote ineyte ende verdyot tot Genua, also mijn het Schip ontharen was / wierde ick genootsaecht wijn avantagie na Venetien te soecken.

Den 26. dito ben ick van Genua vertroocken / ende den 27. ghekomen te Servella.

Den 28. dito te Placentia.

Den 29. dito te Parma, van welke ick in mijn eerste reyse eenich verhael gedaen hebbe / alwaer ick noch in het leven vont Coentraedi van Drecht Goutsmit banden Hertoch van Parma, welke mijn groote Vyjnschap dede.

Den

Den 30. dito ben ick gekomen tot Modeno, van welcke plaetfe de hi-
 hier afgedreben ben.

Den 31. dito te Ferrara.

Den 2. Juny na den middach van daer vertrocken ende ontrent den
 avont wesende den 4. dito gekomen te Venetien. zijnde mijn tweede reys
 dat ick daer geweest hebbe / alwaer ick tot den 18. dito ghebleven ben /
 ende aldaer een Hollands-ſchip (genaemt de vergulde Dierre groot ont-
 trent 140 Laften) zijnde gemont eert met 14 Gorelingen / ende 24. Man-
 nen / op welck Schip Schipper was Symon Ianz van Udam) gebon-
 den / willende na Alexandryen.

Den 18. dito ben ick neffens ſes Pelgrims met namen Ian Baptensz
 Timmerman van Zoeringen / drie Italianen de eene Laurentii Mar-
 tianelli Bolonoes, de tweede Lucas Romeyn, ende de derde Jacobi Poifoi-
 ner genaemt / noch twee Franſe Prieſters met namen Andreas de Bruno
 de Gattenois, ende Henricus Levigat de Moulon, en la Pachrochia de Mon-
 targii, in Venetien bindende / van daer gebaren.

Den 19. In Zee / ende den leſten dito gekomen tot Corfu, zijnde een
 Griecy Eplant / gelegen inde Veneetſe Golf / toekomende de Singuery
 van Venetien, alwaer wy ſes dagen gebleven ende ons verberſcht heb-
 ben / welck Eplant meest van Griecten betwoont wort / hebbende al-
 daer hare openbare Kercken / oock een Chriſten Klooster vande Min-
 ne-broers / waer in de Joden een Synagoge hebben / met malkanderet
 in Bredede ende Eendzachticheyt lebende. De Venetianen hebben oock
 op het voornoemde Eplant een ſterck Casteel / alwaer alle dingh rebe-
 lijcken goede koop is.

Opton 6. July zyn wy van daer gebaren ende den 9. dito ghekomen
 tot Santen zijnde mede een Eplant vande Griecten inde Veneetſe golbe /
 onder de Venetianen behoozende / op welck Eplant wy tot den 14. dito
 gebleven zyn. Dit Eplant wort mede / gelyck als het Eplant Corfu
 meest van Griecten betwoont / inſgelijck van Joden ende andere Partien
 dewelcke aldaer dooz toelatinge hare bypdom hebben / de Minne-broers
 hebben aldaer een Klooster in welke ick neffens onse Compan-
 gnie / vergast / ende een Nach of twee in het Convent gebleven ben /
 hebben d'ſelbe Minne-broers ons wel getraecteert ende groote Bunt-
 ſchap bewefen. In dit Eplant was alles goede koop vermits deſſelfs
 Duchtbaerheyt van Wijn ende Oly / Orangien ende Lemoen Appelen /
 oock hebben de Venetianen alhier een ſterck Casteel ghelegen op een
 hoogen

hoogen Berch onder de Stadt / sulen dat het een ontfinsbare plaets is.
Den 14. dito van daer betrocken / ende den 21. dito ghekomen in
Alexandrien latende het Eplant van Candyen siende slincker-hant.

De gelegentheyt vande wijt-bermaerde Kooop-stadt ende Zee-havenn
van Alexandryen, na dat ick d'selbe hebbe konnen sien ende mercken /
is dese / eerfelyck is alhier een bequame haven of Bage booz alle Sche-
pen ende Galeyen ende geschiet een grooten handel van kostelycke wa-
ren / komende van alle wegen ende Doorden / dewelcke in Italien, tot Ge-
naa, Liooren, Venerien, Marsilien. Oock in Engelandt ende Nederlandt
geboert worden. Op welke plaetse allerhande Natien / (behalven de
Spanjaerts) Porte Franco dat is / hzepe haven hebben om te handelen /
welcke Spaujaerts in geheel Turckpen geen bydo in hebben. De booz-
noemde Stadt is seer Oud / latige booz de Geboorte Christi gebout / doch
ten deele verballen ende geruineert / om welke Stadt hedensdaechs
het meeste deel vande Muren ende Mueren / staen / hebbe oock menich-
mael inde ruine getrandelt / ende de oude Antiquiteyten met vermon-
deringe besien / namentlyck een Gehouwen Steen tot een Obeliscus /
of Piramide / ten tyden van Cleopatra, of na desselvs Doodt tot hare
gedachtenisse / alsoo in deselbe Steen haren Naem met Latynse Lette-
ren gehouwen is / welke noch gelesen kunnen worden. Zynde deselbe
Steen na mijn giffinge wel heerlich Wademen hooch / welkers Fonda-
ment ick bergeten hebbe aen te repckenen / doch is na mijn onthout
festien treden in het vierkant / in het vierkant staen noch eenige verballen
Tempelen vande Heydenen gebouwt / alwaer in een vande selbe een
Araer staet / op welke sy ten dienste vande Goden Zyant-offer plach-
ten te doen. Oefgelijc staet aldaer een verballen Kontour Halleys / in
welcke geseyt wort de boozs heydensche Coninginne ghewoont te heb-
ben / aende andere zyde vande Stadt staet noch een Columne ofte Pi-
ramide ter eeren van Pompeius gemaeckt / zynde een oertreffelyck
schoon stuck Werck / welke ick van verre gesien hebbe / by welke Co-
lumne eenige van onse Compagnie geweest zyn / ende my van alles on-
derecht hebben / alsoo ick myn op die tijt niet wel en gevoelde, alhier is
mede een kleyn Christen-kerckjen of Capelle / genaemt St. Marcus /
toebehoozende den Grieken / in welke een Predich-stoel staet / op
welcke Stoel (soo als geseyt wort) Marcus gestaen ende gepredicht te
hebben. Vozder ontrent dese Stadt wassen veel Vadel-boomen / ende
alle dingen is hier goede koop behalven de Wijn / welke soo kostelyck
is als in Hollandt / vermits in Turckpen weynich Wijn ghedroncken
wort / oock het Lant alhier weynich geest / welke Wynn upt byeende
Landen alhier moeten komen / als van Cypres, Candyen, Santen, Mar-
celien

celien. Alsoo het in hare Wet verboden is weynich vande Machtichste Wijn te drincken/ soo sal ick verhalen wat dyanck sy gebuycken/ tot hare onderhoudinge/ eerstelijck/ gebuycken sy smorgens vzoech een Medicinalen Dyanck Cauba ofte Cany genaemt/ inde plaets van Bhandewijn/ welchen dyanck heel heet uyt de Ketel geschept/ ende vooz een secker Selt daer toe staende/ wat in een Porceleyne of ander Backjen gegeven wort/ het selbe allepaskens uyt zuppemde/ doch haren meesten ende Gidmaren dyanck is water/ maer luyden van vermogen Cerubet/ het welck een supberen ende gesonden dyanck is/ doch valt vooz gemaeue Luyden wat kostelijck/ alsoo deselbe van het Sop van Lemoenen/ vande sijnste Bloeme ende Supcher gemaeckt wort/ende dese substantie tot een deeffem gemaeckt zijnde/ wort in aerde Potten gekneet/ gelijckmen in Hollant met de Booter doet/ dozt hebbende/ neemtmen een Lepel scheypende met deselbe in een houtte ofte Porceleyn Backjen/ soo veel alsmen wil/ ende 'tselbe met Water soo dick ende dru beslagen zijnde alsmen begeert/ is den besten ende delikhaetsten dyanck vande Werelt ende dan gedroncken wort/ welchen dyanck met recht Cerubet genoemd mach worden/ alsoo Cerubet obergeset zijnde/ Medicijn te segghen is/ welke alhier by de Honden verhoft wort/ doch den Rinsche Wijn in Suptlant/ gebiet my beter/ als den besten Cerubet in Turckpen.

Te Alexandryen zijnde/ Logertmen op het Consulaet alwaer een Berberge is/ ten ware dat ghy recommandatie vande Koopluyden aldaer woonachtich hadde; in welke Berberch men dagelijck een halbe Reael van Achren verteert. Alhier woont een Illustrissime Consul/ sijnde Generael van alle de Consuls vooz geheel Turckpen. Deselbe Turcken hebben in het inkommen vande Stadt een sterck Casteel onder welkers beschermtage de Turckse Schepen zijn leggende/ ende de Schepen vande Christenen mogen daer niet komen/ maer leggen dicht onder deselbe Stadt.

Den 26. Julij van Alexandryen vertrocken/ met een Moor/ hebbende een goeden deurgaenden Wint gehad/ ende opten selven dach goets tijts gekomen tot Rosette, gelegen op de Rivier Nilus, alwaer ick 32. dagen gebleven/ ende in het Consulaet by de Vice Consul gelogeert ben/ ende alle dage mede een halve Reael van sichten verteert. Ende na dat ick de gelegentheit van Rosette gesien hebbe/ sal het selve na mijn onthout ordentelijck verhalen.

Rosette is een tamellicke Stadt Populens van allerley Natten/ leggende inde Lengte vande Riviere/ gelijck als Ceulen aen den Rijn/ in het
Inho.

Inkomen van dese Rivier leyt een sterck Casteel/aldaar leggen veel Sche-
pen van de Ghecken/daer komende om Koojn te laden / ende selve in
andere plaetsen te verdoeren / welck Koojn in Christen-rijck niet en
mach gebracht worden / op pene van aen een Galge gehangen te wor-
den/ ende verbeurte van Schip en goet/ het welck niet te min door toe-
latinge vanden Bassaen geschiet/ hem daer voor contenterende / voor
sulcx hy haer voor laet passeren/ welke waren by nacht aen Voort ge-
bracht worden/ alsoo de groote Schepen/ mits de vrochte/ op de Ri-
vier niet en kunnen komen/ maer in Zee blyben moeten. De Lijf tocht
is alhier goede koop/ alsoo dat hier meer Bzoots om een stuyper/als in
Hollant om drie stuybers ghekoft wort. Men koopt een pont Rijst om
een blank/ seftien Eperen om twee blancken/ een Jonck hoen om ge-
lycke twee blancken/ een Dct Hoen om drie stuybers. Niet tegenstaen-
de ick verhaelt hebbe de goede koop van het Bzoot hebbe een Backer
een Oudt Wan sinde/ sien geesselen / om dat hy het Bzoot te licht ge-
maecht hadde / sulcx dat ick nacht soubamen in ons Lant de Backers
die het Bzoot te licht maken / soo geesselen / pder Stadt soude wel een
Beul van doen hebben. Alhier wast oock veel Supcker sijnde Wyjn-
achtigh ende tamelijck goede koop / oock wort hier veel Glas gewon-
nen/ welck door geheel Christen-rijck verboert wort/ sulcx dat het Lant
waer mits de meenichte van Webers alhier woonachtich / goede koop
is/ desgelijcx sijn de Turckse Grof-grepen alhier mede wel te behomen.

Al horen in desen border gaende/sal ick verhalen de maniere ende Or-
donnantien der Turcken/ na dat ick in die tijt daer zijnde/ hebbe kun-
nen sien ende merken/oock van andere in Turckyen gewoont hebben-
de/ welke daer van wijt en hzeet geschreven hebben / verstaen ende ge-
hoort hebbe.

Versteltich gebuycken de Turcken geen klokken / vermits het selve
in hare Wet verboden is/also ick noyt op wat plaetsen ick oock getweest
ben/ eenige klokken veel mits Wy- werken gesien hebbe; aen de Coor-
ren hangen veel Brandende Lampen / welke vijftmael des daechs
uytgedaen/ ende vijftmael sdaechs ontstoken worden. hare Papen sijn
gehouden pder in sijn Parochie vijftmael's daechs op haren Cooren te
gaen/ om albaer den tijt vanden dach af te roepen/welcke Lampen als-
dan ontsteken worden/ in dese maniere te kenne gebende/ wat voor tijt
het vanden dach is / ende dese na volgende woorden by haer gesproec-
ken worden. Alla lehel alla allacobar machometa Vecheeul, alla aloc-
bar alis nullis fandureule. Dat is te seggen / dat Godt een waerachtich
groot Godt is / en Machomet een waerachtich Bode van Godt geson-
den/

den/ sulcx dat een pegelijck hem soude poogen ende tot bidden begeben /
ende wanneer haer een goede gedachtenis aenkomt / vallen op de volle
ftraet neder/ om haer Gebedt te doen / alsoo ick het selve dickwils ende
meentichmael gefien hebbe / het welck dooz den onbekenden vzeemt om
fien is.

Noch is in hare Wetfch verboden dat fy geen Wijn moeten dzyficken /
hoe wel 'efelbe van sommige grooren wel woort obertreden / gelijck ick te
Kofette zijnde/ aen eenen Iamiter wefende een Regenaet/ bevonden heb-
be/ dzyfickende den Wijn lustich ongewatert/ den selven vragende waer-
om dat fy geen water in den Wijn dede/ ende hy mijn insgelijcx vzaech-
de of ick een Chyften was/ antwoorde hem ja/ ende hy mijn andermael
tot antwoort gaf/ seggende/ onderhout van Christi Leere/ want Chri-
ftus heeft op de Dyploft van Cana in Galilea geen water van Wijn/
maer Wijn van Water gemaeckt. Met welke woorden hy mijn betaelt
heeft.

Doozt's veyfende/ ben ick gekomen inde treffelijcke Stadt Messina, in
welcke veel Edel-luyden woonen / ende dagelijcx veel kroetsen ryden/
van hier woort veel zyde geboert na andere Landen mits het selve veel
zyde geeft/ zynde een vrychtbaer Lant/ waer in oock veel delicate Wp-
pen waffen/ sulcx dat deselve alhier goede koop is.

Beschryvinge vande groote Stadt *Alcayro*, gelegen in *Egipten*.

Alcayro is eelt groote Stadt gelegen in Egipten, welcke dooz een van-
de grootste Steden vande Werelt geacht woort. Men seyt d' selve een dach
Reyfers in 't ront groot ende extraordynaris volck-ryck te sijn / sulcx
datmen dooz de Straten gaende in welke genegotieert woort / dooz het
volck dzyficken moet/ het welke alle daghett te doen is / behalven de
Dydaechs/ alsoo het op dien dach haren rust-dach is/ alhier woort een
grooten koop-handel van alleley waren ghepleecht ende ghedreben /
welcke van alle kanten upt Indien met de Camelen ghebrocht worden /
mitsgaders upt Persien, Armenyen, Ciren, van het Rode Meyr ende
Arabien. Woonen mede alhier veel Iuweliers van allerley Marten /
oock eenige Nederlander's zynde meest Diamant-fyppers / welke Dia-
manten upt Indien komen/ ende hier rou gebrecht worden/ bit Landt
geeft veel Senebladren/ Pistula Classis/ ende menichte van Seduwa-
fupker.

slipcher. Alhier wort oock een groote Negotte van Wederen van Strups-
 vogels gezeben/ also de Strups-vogels haer inde Woestijn onthouden
 ende generen. De zyde welke uyt Persien gebracht wort/ is in groote
 abundantie. Alhier geschiet oock een grooren handel van Menschenen de
 welke uyt Etopien ofte Paep Jans Lant gebracht zijnde/ wesende swarte
 Wepkens ende knechten / voor slaven vercoft worden. Hier geschiet
 oock een grooren handel van Doodde Lichamen welke Mumyen ge-
 naemt worden/ d'selbe worden inde Woestijn ontrent dese Stad in Kel-
 ders by de Piramiden gebonden/ zijnde Menschen die ober de dyle duy-
 sent Jaren begraven zyn / welke noch in sijn geheel in Sepulturen by
 gehele Famillien by anderen legghende behaemt worden ghebonden /
 sijnde soo hart als Stock-vis / ende met Lin-waer in een Deeken vast
 gewonden/ het welck gearrupt ofte gesmeert is / in dese Stad was
 een koopman mijn bekent / genaemt Gerrit de Fransman zijnde een
 Nederlander/ dewelcke mijn (aldaer seben Jaren gewoont hebbende)
 seyde/ dat hy het hier en-deel vande Stad niet en kende/ ende nochians
 dageliker met een Esel van de eene plaets op de ander Beet / doende een
 grooren handel met de Mumyen ofte doodde Lichamen / welcken
 Fransman selber inde Woestijn ontrent de Piramiden alwaer de Licha-
 men gebonden worden/ geweest was/ ende gesien heeft dat de Mozen
 ofte Arabiers een Sepulcr gebonden hadden / in welke (een Pharo
 ende een Pharonne zijnde een koningh ende een koninginne) laghen /
 beyde een Goude kroon op 'r Hoofd hebbende/ zijnde oversulver heel bet-
 ruyt/ ende heeft d'selbe neffens andere koopmanschap gesonden na Pa-
 triam, ende by ongeluck by die van Thunis of Dargiers onghaelt wier-
 de/ berdoot hem meer het verlesse vande Mumyen / als de reste / sal
 voortz verhalen de gelegentheyd van Alcayro.

Alcayro is gedeelt in dyle Deelen/ doch altesamen in een begrepen/ in
 welke men niet Schepen komt/ het welck Bolack genaemt wort/ sijnde
 de heel Walck-rijck ende dicht betimmerd/ oock plat op de Rivier gele-
 gen/ men sijt wel een half upze op vele Ledige onbewoonde ende onge-
 bonde plaetsen/ tot datmen in het principale vande Stadt komt. Het
 derde deel van dien wort genoemt Out Cayro welke mede op de Nilus
 gelegen is/ ober welke Riviere men varen moet almen na de Pirami-
 den reys. Dese Stadt is vande Gheeten Nemphis-Cayro, alsoo dese lye
 in oude tyden Nemphis geheeten heeft / gelijck Babilon, welke vande
 Turcken Mesier genaemt wort/ alhier hebbende Pharones van Egip-
 ten gewoont. Van hier sijn de kinderen Israels uytgerogen/ als haer
 Moses geleyde naer het Lant van Belosten. Ons wierde oock ontrent
 Out Cayro getoont een groot ghebonde van huyzen of Dack-huyzen/
 welke

welcke eevigts gediene hebben tot bewaringhe ende vergaderinghe van het Koozn by Ioseph tegens den Dieren tijt gekoft. Men seyt in dese Stadt te sijn over de twaelf dupsent Kercken ofte Turckse Musqueen soo kleyn als groot/ in welke de Turcken hare Ceremonien doen/ oock van veertien dupsent Cabzerten of Bzaderpen / daer worden oock na dat ich andere Schryvers gelesen hebbe / over de dwincich dupsent straten soo kleyn als groot bevonden. In deseibe Stadt worden acht dupsent Kamelen gehouden/ alleenlijck om Water te halen/ ende eenige dingsen dzagen/ om de Straten te reynigen/ ende d'selbe mit de groote ende herte/ desgelijck booz het suppen van het Zant/ te bebochringen: alsoo het daer seer sandich is. Alhier woenen veelderhandt Parten van sijnischen welke Wydelijck niet den anderen sijn Levende / sulcx dat een den anderen in Religions saecken niet en molesteert. Den Consul hout Opmarck d'ze Minneboers soo Italiaens als Francken / welke op het Consulaet geboet ende onderhouden worden. De Christenen mogen alhier op geen Paerden Ryden/ maer moeten haer met Esels behelpen/ alsoo somtijts wel toegelaten wort een Paert te gebuycken / booz permant na de een ofte de andere Stadt willende / ende na dat ich aldaer thien dagen geweest hadde / ben met een Jode met ons van Venetien komende/ vertrocken/ welchen Jode van meeninghe was over Landt booz de Woestyne te Reysen / maer daer reysde geen Carretwaen. Ende den 12. bozder gereys na Damiaten alwaer ich mijn oude Compagnie vout/ namentlijck den Guden Man van Soeningen / welke seer verbleef was/ alsoo deseibe geen vzeemde Calen konde/ was verhalven seer verlegen/ niet te minn sek hem wel van Penningen verstaen hadde.

Damiaten is een tamelijcke groote Stadt ghelegghen inde lengte op de Ryl ontrent een Ryl van Zee/ zijnde heel Populeus ende Wolckrijck. Alhier is sonderlinge geen Megorie/ van van Byzennen/ dewelcke hier/ gelijck als te Rosene booz een kleyne prijs te bekomen sijn / desgelijck Hoenderen/ Capoenen/ Orangien Appelen/ Lemoenen / Citroenen / Granaet-appelen/ witsgaders Zuycher ende alle andere Lijf-tocht/ is om een weynich Gelds te verkruppen/ behalven de Wijn dewelcke alhier gelijck als in Turckyen seer dier is / doch wy hadden de Wijn dagelijck over Casel/ in ons Logement by den Vice-consul/ een Grieck zijnde/ dewelcke ons van alles wel tracteerde / daer voren alle dagen een half stuck van achten verteerende/ ende alsoo het inde selbe Stadt periculous om wandelen was/ soo hebbe ich mijn niet veel op straet begeben/ maer in mijn Logement gebleven soo lange tot dat de Schipper claer was om te varen/ welke niet Koozn ende Bist/ vande Turcken bezocht/ geladen was: om d'selbe tot Jaffa te bzingen/ doch heeft den selven ons alre

den Appel van sijn Doch betwaert/ ende op het Schip wel geaccommodeert. Ende na dat wy inde voornoemde Stadt acht ofte zien daghen geweest hadden. Syn wy met hem te Schepe gegaen/ ende vanden selven gebzacht op de Mont vande Sibier / ende den 29. dito in Zee geraecht.

Den 2. October gekomen te Iaffa.

Den 3. dito te Ramma.

Den 4. dito wesende den dach van St. Franciscus der Minne-byoers Patroon / binnen Jerusalem, alwaer wy vande selve Minne-byoers byndelijck ontfangen wierden/ ende ons na ontgebzucht met de alderbeste Wyn een goede Collation boorzstelden / by welke wy ons ververschten/ sijnde dit mijn tweede Reyse dat ick daer gekomen ben.

Den 5. dito hebbe ick de Heylige plaetsen/ soo binnen als byuten Jerusalem gaen besochten/ doch also vande selve in de Beschryplinge van myne eerste Reyse byet ende wyt-loopich behandelt hebbe. Soo achte ick het selve niet noodich te Repeteren.

Den 8. dito ben ick na Bethlehem gereyst/ ende aldaer twee dagen gebleven/ doch de plaetsen als vooz desen besocht / waer van ick in mijn eerste Reyse verklaringe gedaen hebbe.

Den 10. dito wederom binnen Jerusalem gekomen / ende den 12. dito vegaen ten Heyligen Grabe / alwaer ick neffens onse Compagnie een nacht ben gebleven / ende d' selve Ceremonien als vooz desen gebzucht wierden.

Den 22. dito heeft den President mijn de hoochste eere aenghedant / doch hebbe ick de Orden vande Military aengenomen / ende ben van het Heyligh Graf Cavalier ghemaect / het welck heel solemneelich te werck ginck/ het Procuratoorschap vanden Berch Sion ende den geheilen Heyligen Lande wierde mijn mede opgedragen/ hoe wel 't selve niet Prosprabel/ maer niet-te-mijn Honorabel is.

Middelertijt is den ouden Man van Groeningen heel krank ghe worden/ meende dat hy gestorven soude hebben / ben hy den selven gebleven/ om het upt eynde te sien/ doch wierde (Godt Lof) wederom ghesont; ende sijn met ons beyden neffens onsen Leptsman betrocken.

Den 24. dito des abonts gekomen te Ramma, doch niet sonder groot perijckel.

Den

Den 25. dito van daer verrocken/ ende na drie upren Keyfens geko-
men te Iaffa, aldaer noch twee van ons Gode Compagnie vliuende /
ende sijn opten selven dach met den selven Schipper daer mede wy ghe-
komen waren/ wederom na Damiaten gebaren. Ende aldaer opten 28.
dito heel voozpoedich gekomen. Niet-teghenslaende wy veel misepren
metten ouden Man van Groentugen hadden/ door dien de steekte van
hem niet geheelijk geweken was.

Den 30. dito ben ick van daer ghebaren/ ende den 3. November we-
derom te Cayro gekomen/ doch tot Damiaten zijnde/ met ons nemende
de een Janitier, souden het anders niet hebben dorben abonturen/ al-
soo opten 1. dach veel verischel te verwachten is / ben te Cayro tot den 13.
dito toe geblenen/ albaer veel abontuers gehad hebvende/ hier te lange
te verhalen/ doch inde tijt daer sijnde / ben inde Woestijne ontrent drie
uppen van Cayro gereyft na de Piramiden / bergeselschap zijnde met
eenige Pzancopsen/ met ons een Janitier nemende / altemael op Ezel
sittende/ ende ontrent den middach aende selve gekomen / albaer ons
middachmael houdende / alsoo wy probande van hoenderen ende Wijn
mede genomen hadden/ al den dach vrolick zijnde.

De Piramiden zjnt wercken by de Pharones ofte Koninghen van
Egypten ober eenige duysent Jaren gewaecht / om welke geseyt wort
de Kinderen van Istaal gearbeyt te hebben/ sulcx dat het te geloben is/
alsoo sommige Gode Historie-schrybers daer van mentse maechen/ doch
staet na mijn onthout/ wel twaelf by den anderen/ soo kleyn als groot/
alsoo dat de eerste bande leste weleen groot up v' een van v' ander ghe-
scheiden is/ alwaer aen de leste de Mumuyen gebonden worden. Doch
hebbe daer niet getweest / alsoo de tijt ons te kort viel; dese Piramiden
zjnt vierkant/ hoven schep roeloopende in maniere van een Diamants
punt / ick hebbe het vierkant van een bande grootste gemeten / welke
vier hondert gemeen treden bebonden wiert / niet dorvende Gontsom
deselbe gaen / vzelende bande wilde Dieren wech genomen te worden /
welcke aldaer veel zjyn/ soo Epgers/ Lupaerts/ als andere wilde Bees-
ten / maer wederom na onse Compagnie te rugge keerde / welke
noch ober Maeltijt saren / eenige bande selve zjyn daer op geklommen /
doch alsoo ick aen mijn Been gequetst was / hadde de Courage niet/
npt vzele van selve niet te konnen volbzegen / hebbe nochtans van
mijn Compagnion Fzevick Ariensz Westphaligh daer op getweest zjyn-
de/ gehoort/ welke mijn sepde hooch te zjyn twee hondert vijftien trau-
pen/ vder trap ander-half voet hooch/ den selven heeft het gehele vier-
kant Gontsom gemeten/ ende ontrent vier duysent voeten te zjyn/ wel-
ke altes

ke altemael van Ardupyn ende Hart-steen ghemaectt zyn. De wercken worden gerekent een bande seuen wonderen bande Werelt te zyn/ doch is het selve na mijn opinie het wonderlijckste van allen. Doch hebbe ick met onse Compagnie in een Kamer gemeest / in welke wy met licht gingen/ hebbende een pder een Brandende Waskeers inde hant / zyn eerst nederwaerts dooz een nauwe ende enge gange gegaen/ tot dat wy quamen daer het soo Enge was/ dat wy op onse Bypchen mosten kruppen/ alwaer de Dlere-musfen/ daer veel zynde / ons Licht uyrblagen / welke wederom ontstoken wierde/ moettende wederom niet sonder peynschel soo veel opwaerts klimmen / als wy nederwaerts gegaen waren / tot wy quamen in een Kamer alwaer een open Sepulture stont / van Roode Marmer-steen gemaecte/ in welke niemant lach/doch op parentelijck wel eerijts een Pharo ofte Pharone in gelegen heeft/ also her een Koninck Sepulture was/ ontrent dese Piramide staet een Hoofst ofte Orakel / seer wonderlijck om sien / zynde sonder den Hals / hoogh twee-ende-'t negentich Voeten/ ende in 't Rondt twee hondert Voeten / eer meerder als insader / dooz welke men seyt den Sathan in heydense Tyden gesproken te hebben / alhier leggen soo veel gehoutte Steenen bande Wercken obergeschoten / dat bande selve wel een Kerck soude konnen gebouwt worden. Ende om alle dese Antiquitepten daer te besien sinde/ soude ick wel een geheel Boeck van nooden hebben d'selve te Beschryven/ ende alles perfectelijck aen te teykenen/ alsoo de memoire van die alle te onthouden/ niet verbragen kan. Ontrent den abont laet zyn wy in ons Logement gekomen/ alwaer wy het Wilt-bzaet/ by ons geschoten/ schoon gemaectt/ ende banden selven abont bzoijck geweest hebben.

Den 13. dito ben ick met den ouden Man van Gzoentingen/ ende een Koozman genaemt Tabia Krom/ langh in Cayro gewoont hebbende/ vermits ons andere Compagnie mech was / vertroocken / ende gecomen te Rolette.

Den 19. dito van daer op Ezels rydende / bergeselschapt zynde met ten Janitser/ vertroocken/ ende den 20. dito gecomen te Alexandryen, alwaer wy op het Consulaet in onse oude herberge gelogeert zyn.

Op den eersten December van Alexandryen geschepden/ ende den 20. dito gecomen tot Messina in het Eylant van Cecilien, veel aboutuers ende tojmenten op Zee gehad hebbende/ zyn albaer tot den 16. Januar 1624. toe gebleven.

Den 16. dito van daer vertroocken/ ende den 21. dito gecomen te Mallassa, alwaer ick veel aboutuers gehad hebbe/ ende mijn grooe affront geschiede.

Den 29. dito van daer verrocken / ende den 3. February ghekomen aen een Eplant genaemt Pontio.

Den 5. dito van daer verrocken / ende 's avonts gekomen opte Bay booz Porte Ferray / zijnde een Eplant gelegen inde Middellantsche Zee / allwaer wy een van onse Compagnie vonden / genaemt Capiteyn Galiarde, welckers Schip dooz de Cozmenten vande Zee / op zijde geworpen wierde / doch al het Volck daer op sinde / behouden bleef / ende de tijt noch hadden / om de Boot op het verdeck staende / af te haken / doch Stemen by de hant zijnde quamen aen een Eplant genaemt Mont-Christo, op welke sy alle geraecten. Ende de Boot wiert terstont dooz de harde Barningh vande Zee aen stukken gestooten / d'selbe op dit Eplant zijnde het welck onbewoont is / ende aldaer niet dan Doos en gras wast / was goeden raet vent / doch sach het daer by wat suer wylt / also de Honger kilock begonde te luyden / doch de Heer heeft het versien / na dat het ontweeder ober / ende de Zee geslecht was / quam aldaer een Visscher onder Landt Vissende / ende het volck siende / haer terstont van daer haelde / hzenghende d'selbe tot Porte-Ferray, ende leenende onsen Schipper / Capiteyn Galiarde Geit / om met zijn Volck te Leorne te komen. Sijn wy des moorgens bysch verrocken / ende den 7. dito inde Baye voor Leorne gekomen.

Ontrent dese tijt waren wy mede in groot perijckel / also ons Schip mede geroech op zyde lach / ende de Francken in hare Tale riepen O Messieurs Lessons nous confesser luen à l'autre. Dat is te seggen / laet ons malkander Biercken / ende alle heyligen om hulp roepen / stont het aldoent met ons oock al by wat slecht / vzesende dat het Bequest te laet soude komen / behal mijn arme Ziele inde handen des Heeren. Doch de Almachtige Godt heeft het versien. Ende wy ziju den 9. dito gekomen te Leorne, alsoo wy na de maniere ende Costume vande Landen / twee dagen op Practika booz de Stadt mosten blyven legghen / ben aldaer acht dagen ghebleven / ende hebbe den Man van Zoentingen op een Schip geholpen / om na huys te baren / alsoo hy niet bequaem en was met wy over Landt naer huys te reysen / welke (Godt Loef) behouden 't huys gekomen is.

Den 18. dito ben ich van Leorne verrocken / ende den 20. dito gekomen tot Genua.

Den 27. dito van daer verrocken / ben ten selven tyde gekomen tot Ostagie.

Den 28. dito van daer verrocken / ende gekomen tot Alexander de Lapaglie, aldaer opten wech een schoon Klooster ofte Abdye bindende / genaemt Boseo.

- Den 29. dito gekomen tot Aſty.
 Den 1. Martij tot Touryn in Savoyen.
 Den 2. dito van daer vertrocken / den 3. dito een Geberchte genaemt Monte Cenijs gepasseert.
 Den 4. dito een Geberchte genaemt St. Michiel.
 Den 5. dito gekomen in een Doorp.
 Den 6. tot Chambery. alwaer het Hof van Piemont is.
 Den 7. dito van daer vertrocken / ende een hooch-geberchte genaemt de Gobele gepasseert.
 Den 8. dito gekomen te Lions.
 Den 9. dito van daer vertrocken / ende den 10. dito gekomen tot Roane, alwaer van de Rivier ten afgedreben.
 Den 12. dito gekomen te Briare ende van daer voort over Lant gereyft.
 Den 16. dito gekomen te Parijs.
 Den 17. dito van daer vertrocken / ende den 18. dito ghekomen te Rouaen.
 Den 22. dito van daer met een Boeyer gebaren / veel moeyten ende tegenspoet op de Rivier hebbende / alsoo dat wy dize mael moesten verscheyen / zijnde oock met het derde Schip in geen kleyn perijckel van ons leven / alsoo het Schip ontrent Cessel zijnde / hart tegens een Bank aensiet / het welck daer wederom af viel / ende een weynich voort-seplende / wierpen wy het Ancker upt / ende bleven leggen. Ende alsoo wy / mits het misten / geen gesicht hadden / om het Landt te sien / wisten wy niet op wat plaets wy waren / booz ende akeer wy het Dier-reycken op de Banken saghen / wierden wy gewaer / dat wy by Cessel waren. Des morgens vzoech quam ons een Lootsman aen voort / ons hinnen bzingende / met den welken wy na Wedenblick hoeren / ende voort na Sachnysen / des anderen daechs naer Amsterdam / alwaer ick den lasten Marcus arriveerde.
 Den 1. April ter Goude.
 Den 4. dito in 'r Jaer 1624. tot Schoon-hoven / alwaer ick mijn Vrouw ende kinderen / mitsgaders mijn ouden Patroon kloek ende gesont gebonden hebbe. Sulcx dat ick op dese myne tweede Voyagie een Jaer ende seben dagen upt gheweest ben / doch (Godt Loff) heeft mijn Hoofd of Cant gestwozen / dan by mijn eppen versump van dinccken als ick hier en daer by de Druyden geraeckte.

Anno 1620.

Opten 25. April ben ick met de meeste bande Broe-
 vers gegaen na de Kerck van 't Heylich Graff / ende aldaer de Cere-
 monien vande andere Christenen gesien / Namentlick / Grieken, Go-
 styen, Abissynen, ende voozts andere Natien van Christenen / al te-
 samen met hare Patriarchen en Bisschoppen / roufsom de Kerck vast
 het Heylich Graff in Processie gaende / vder Partie achter d'andere
 Partie volgende / hebbende met haer sonderlinghe Instrumenten / op
 welcke sp speelden / het welck genoegelijck om sien was / eenige slaen-
 de op Keiels-Trommen / andere op Nere Ringen vol sintels hangen-
 de / het welck seer sammelde; De Armentien hadden silbere Platteel-
 kens of Schotelkens / d'selbe tegen den anderen slaende. Daer wier-
 de mede met houten op een groote Planch geslagen / het welck by na
 een geluyt gaf / als gescheurde klokken / eenige mede roufsom de Kerck
 seer liepen / in welke Kerck soo veel Menschen waren / datmen nau-
 welijcx plaats konde kryghen om te besien / ende wy Pelgrims waren
 boven op den Ommeganch vande Kerck / konden het daer qualijck
 houden. Ontrent den Avont gingen de Patriarchen ende Opper-Bis-
 chop in het Heylich Graff / om aldaer het Heylich Bier te verwachten/
 het welke dooz de kracht Godes of den h: Geest / op de uyze als on-
 sen Heer verrees / ghebracht wort / ende terwyle de Patriarchen of
 Opper-Bischop die gene daer buyten zijnde / tot Godt roepen / ende
 seltsame Ceremonien gebuycken / op dat de Heer het Heylich Bier upt
 den Hemel senden soude / soo verdringht het volck malkander om na by
 het Heylich Graff te komen / om hare Tootsen of Fackelen (wanneer
 den Patriarch daer upt komt) te ontfeken / maer de Turcken ende
 Janiters daer toe gestelt zijnde / op die gene te na dringende / wacker
 met hout slaen / om de plaats van het selve Graff by te houden / anders
 soude het niet mogelijk zijn hooz den Patriarch om daer upt te komen
 ende het Heylich Bier te voozschijn te brengen / ende na dat den h: Geest
 gskomen is / ende het Heylich Bier gebrecht heeft / soo komt den Pa-
 triarch seer haestich met een grooten pber upt het Heylich Graff lopen /
 dewelcke op een Dieene Tafel geset wort / op dat hy niet verdronghen
 soude worden / alwaer dan een pegelijck zijn Tootse aensterckt. Ende
 also het mitz de mentchte van het volck inde voozsz Kerck zijnde / vooz
 een pegelijck te lanch soude vallen / zyne Tootse ofte Fackel aen het
 Bier vanden Patriarch te ontfrecken / oock de blamme by avontuyz
 soo

soo lanch niet dueren soude / soo ontsteekt de eene zijn Tootse aen des anders brandende Tootse / ende na dat alle de Tootsen ontsteken zijn / soo schijnt de Kerck in een Blamme Bier te staen / met welck Bier de Luyden hare Kleederen ende Linwaet bestrijcken / waer van eenige soo veel Bier mede brenghen / als sy meenen haer leven langh van doen te hebben / sustinerende / niet sulcken Bier bestreken zijnde / te Bepliger te zijn / ende sterbende / haer Doot-kleer van dit Lin-waet gemaeckt wort. Ende om alle dese Ceremonien aldaer ghebruyckt wordende / te Beschryven / soude mijn te lanch vallen / ont 't selve te doen. Ende also ick onse Broeders bzaechde / wat haer van dit Bier dochte / antwoozden my / dat het Duphels Bier was / vande Patriarchen gemaeckt zijnde / om de Luyden te bedylegen / het welck in het minste niet geloof kan worden / maer alleenlijk door de kracht Gods geschiet / alle Jaers te doen zijnde / desgelijcx heeft den Bassaen van Ierusalem na ick verstaen hebbe / aldaer door desen Personelijck by ghemeeft ende 't selve also bevonden te zijn / welke anders daerom swaerlijck souden gestraft getwozden hebben. Doorts laet ick het Godt Woorden ; dese goede Luyden komen upt brennende Landen / upt debotte om Godt op de hooch-tijt van Paesschen tot Ierusalem saerificie te doen / haer na den Guben-stijl regulerende.

Kortz Beschryvinge vande Rivier Nilus ghenaemt / demelcke ick op ende of gebaren hebbe / waer van ick voor desen eenige verklaringe gedaen hebbe / doch ick neeme eenige Gude-schryvers te hulpe / daer van op verscheyde manieren geschreven hebbende / maer niemant bewysen kan / waer van daen d'selve haren oorspronck neeme / moeten daer na staen ende raden.

De Nilus heeft een wondere nature / het welck bevonden wort / zijnde de gener alijck soo breet als den Rhijn-stroom / doch op veel plaetsen dieper / d'selve loopt continueelijck eenmael des 's Jaers over het gehele Lant / sulcx dat daer door het gehele Koninkrijck van Egypten bevochticht ende beboutwt wort / de sijn geeft het Lant vochticheyt / also in Egypten weynich Regen valt / hoe wel eenighe Schryven van nimmermeer / het welck nochtans contrarie by mijn bevonden is / also ick in het wederkeren van Ierusalem na Cayo sulcken swaren ende langdurigen regen gewaer wierde / aldaer te Cayo ende op meer andere plaetsen in Egypten neder-vallende / dat ick in dese Nederlanden noyt batt sooswaren Regen gehoozt hebbe / sulcx dat de straten een dach of meerder niet anders dan met Leerseu / of met Peert of Ezel ghebruyckt ende bereyden houden worden. Het douwt doch alhier des 's nachts seer

soer sterck / met welke het Water rijck bevochticht wort / deselve Nijl loopt eens des Jaers over / het welke niet metter haest gheschiet / maer soetelijck aenwaste ende soetelijck afloopt. Plinius schryft dat desen bloet in het wassen zijn aenbanck neemt / als de Zon inde creeste gaet / dat is thien of twaelf dagen voor St. Jan / ende als de Zon inde Leent gaet / dan is d'selve op zijn hoogste / het welke ontrent een Maens langh is geduerende / ende als de Zon inde Jonck-brou gaet / soo neemt de voorz Nijl wederom of / en komt in zijn vorigen ganck / ende op den Nijl komende werden ons geseyt / dat d'selve al eenighe daegen aengetomen hadde. Tot Cayro staet (na tek verstaen hebbe) een hooge Waer / maer aen de hooghte des Nijls gemerckt kan worden / ende almen bevint dat d'selve maer twaelf Cubiten hoogh gewassen is / soo bedroeven haer de Inwoonders des Lants bysente des nabolgen Jaers voor Dieren-tijt / ende wanneer het op verthien Cubitus komt / soo zijn d'selve daer van niet by / ende als het nu komt te wassen op veertien / vijftien ende sesien Cubiten hoogh / dan is het volck verblift / d'een d'ander gescheucken sendende / op hope van toekomen de Druchtbaerheyt. De Boeren gemeenlijck in Hutten met Wadel-hoornen bedeckt woonende / begheben sich (wanneer de Nijl soo hoogh vloeyt) met haer Wee op de naeste hooghte / tot dat de Nijl wederom daelt / ende keren weder in hare Hutten. De meeste van de Dorpen zijn op hooghten gelegen / ende als het Water afgeloopen / ende het Lant drooch ende bequaem is om te pluegen / soo begeben d'selve haer tot het Besapen bande Landen / hebelende alles den goeden Godt.

Den Rijst / insgelijck allerhande Geynen / oock Orangnen / Lemoenen Citroenen / ende beelderhands Wygen / wasschen in Egypten in groote Abondantie / waer van eenige Wygen genoemt worden / Figs de Pharos, dat is / Conter Wygen / ende noch een andere soorte / hier te Lande niet bekent / genaemt Figs de Adam, ende meer andere soorten van Druchten. De Oude Schryvers der Heydenen hebben veel van den op ende Afloop des Nijls geschreven / dat sulck Water vande Sneeu-geberchte genaemt Montem-Iunæ, soude komen ende van daer zijn oorspronck nemen / also de Sneeu daer suelt / als Ventiethesly inde Honf-dagen op de middach staen / welck boornemen mijns Dordeels dachte heel secht te zijn / on-aenghesten de geleerde Philosophen dit op de haen brengen / hoe komt het dan dat dese Bloet / althijt op een sekere tijt des Jaers komt ende weder-keert / ende als het selve waerachtich was / soo en soude dese Bloet geen sekere tijt in het wassen ende afgaen hebben / welkers gevoelen van vele / ende myne also is / also dat desen Bloet des Nijls ende het Ober-stroomen van het Water
over

ober de Landen / een Wonder-werck Godes is / het welck de Heer dooz
 zyn onbegryppelicheyt / voorszichticheydt ende wijsheyt komt te dirige-
 ren / het Landt zyn Regen te benemen; ende in plaerse van dien / een
 ander Middell west te ozbonneren om het Landt te hebichtigen / ge-
 llyck den Propheet David seyt / Heere hoe sijn uwe Wercken soo groot
 ende veel / ghy hebt alle wijslyck gheordineert na minen wille ende
 welbehagen. Verhalben laet Godt hem niet Ad causas secundas aen na-
 turylycke oorzaeck binden / gellyck sy seggen / dat de Nijl dooz het smel-
 ten vande Sneer-wateren soude overlopen / ende uyt het Geberchte
 Montium Junæ voortkomen / of datmen seggen wilde / dat God sonder
 dese oorzaecke inden Hemel / op Aerden ende op het Water sijn groote
 Macht niet soude konnen betonen. Nam ipse operatur secundum & præ-
 ter naturam, vel causas secundas, qui ipse est causa causarum omnium. Dat
 is: Godt werckt dooz de Natuur / want hy is de eenighe oorzaeck aller
 dingen / welckers Maxima by de Philosophen geen plaets en heeft /
 alle dese Exempelen sijn in voortvden / aende Zunt-bloet Rode Zee
 ende aende Jorbaen wel gesien. Doch niemant wiste mijn / daer zynde /
 te helpsen van waer de Nijl sijn oorzpionck neemt / also 't selve vande
 Heydenen / Turcken / ende Mozen niet ondersocht en wort / sulcx dat
 die gene daer van hoor desen geschzeven hebende / contrarieren / ende
 gene basten aenwysinge wisten te doen.

Vale valetto.

1089480

17

V. deo Jovialis R. S. J.

In nomine domini Amen. Hic incipit tractatus de virtutibus et
 moribus hominis et de perfectione anime. In primo tractatu
 tractatur de virtutibus generalibus et de perfectione anime
 in generali. In secundo tractatur de virtutibus particularibus
 et de perfectione anime in speciali. In tertio tractatur
 de moribus et de vitiis que sunt contraria virtutibus.
 In quarto tractatur de perfectione anime in exterioribus
 et de perfectione anime in interioribus. In quinto tractatur
 de perfectione anime in actu et de perfectione anime in potestate.
 In sexto tractatur de perfectione anime in vita et de perfectione
 anime in morte. In septimo tractatur de perfectione anime in
 resurrectione et de perfectione anime in gloria. In octavo tractatur
 de perfectione anime in beatitudine et de perfectione anime in
 eternitate. In nono tractatur de perfectione anime in
 immortalitate et de perfectione anime in divinitate.

Vale valeto.

